

DIN
CUPRINS

Pagina 2

- EXPOZIȚIE OMAGIALĂ
- OPERĂ MONUMENTALĂ

EROU ÎNTRE EROI

Pagina 3

Pagina 5

- Cronică literară
— Fără arhaizare și liti
- O privire către cei care vin
— Florin Mugur :
Nume sau poeți ?

- Poeme de Mihai Beniuc și Ion Brad
 - Proză de Ovidiu Hurduzeu
 - Poezii de Constantin Crețan
- Paginile 6-7**

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Scînteia

SUPLIMENT LITERAR-ARTISTIC

tinerețului

Anul VIII

Nr. 4 (331)

12 pagini — 3 lei

Simbătă

30 ianuarie

1988

ÎNALTA CINSTIRE

Tinăra generație, întregul nostru popor, în strinsă unitate în jurul partidului, au adus și aduc un fierbinte omagiu ctitorului României socialiste moderne, erou între eroii neamului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, bărbatul care a dat și dă strălucire și măreție acestui timp istoric fără egal. Aniversarea zilei sale de naștere și împlinirea a peste 55 de ani de activitate revoluționară au constituit fericitul prilej al acestei sărbătoriri frumoase, emoționante. Omagii personalitatea secretarului general al partidului, președintele Republicii, omagiem istoria noastră nouă, devenirea ei fără precedent, modernizarea patriei, transformarea din temelii a fiecărei localități, racordarea întregii noastre vieți — materiale, științifice, culturale, morale, — la alte exigențe, la alte valori pe care noi înșine ni le-am propus, pe care noi înșine ni le-am creat.

Marile și emoționantele manifestări care-au avut loc în toată țara, culminând cu adunarea solemnă de la Sala Palatului Republicii dedicată aniversării zilei de naștere și a peste 55 de ani de activitate neîntreruptă, eroică, pilduitoare în mișcarea revoluționară au fost prilejuri ale afirmării voinței de neștrămutat a poporului de a urma partidul, pe marele său conducător, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, pe drumul socialismului și comunismului, al mărețelor și temerarelor proiecte deschise de Congresul al XIII-lea, de Conferința Națională ale partidului. Avem programe de dezvoltare minunate, spunea secretarul general al partidului. Trebuie să le materializăm, să trecem zi de zi și ceas de ceas, cu înaltă conștiință revoluționară la materializarea lor. Aceste îndemnuri rostite în chiar ziua frumoasei sărbători, dau încă o dată măsura exemplarului devotament pentru țară, pentru viitorul său al tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, al unei arderi și voințe neîntrerupte, al unei puteri de sacrificiu pilduitoare pentru trebuințele țării. Da, cînd țara își serba eroul, în chiar ziua sa de

„SUPLIMENTUL LITERAR-ARTISTIC”

(Continuare în pag. a 11-a)

„Dacă, în vreun fel, aș fi pus în situația de a-mi relua de la început activitatea, declar în fața partidului și poporului că aș merge fără șovăire pe aceeași cale, pe calea luptei revoluționare, a apărării demnității, libertății și fericirii națiunii mele”.

NICOLAE CEAUȘESCU

Prin densitatea faptelor, prin cutezanța țelurilor și a înfăptuirilor, prin altitudinea de gând și de voință, prin umanismul de cea mai largă cuprindere, prin faptul că mijloc și scop final este omul în toată plenitudinea sa, „Epoca Nicolae Ceaușescu” — cea mai strălucită din întreaga noastră istorie — constituie pentru creatorii de toate vârstele, pentru făuritorii de bunuri și valori spirituale o șansă de excepție. Să fii martor și părtaș la o construcție istorică de asemenea dimensiuni impresionante — cum este România socialistă a anilor de după Congresul al IX-lea al partidului — e, într-adevăr, o

șansă ce dă aripi gândului, ce îmbogățește și incită spiritul creator. Sintem chemați de însuși secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae

pînă aici și acum — și a încerca să duci această lume mai departe, sub semnele unui ideal generos, iată ce înseamnă acești ani. **Cores-**

lul, să poarte în expresia lor cea mai adîncă muncă din munca acestui timp, decantață artistică, firește. Deschizător de drumuri cutezătoare în toate domeniile vieții noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu cheamă literatura și artele, îndeamnă literatura și artele spre cuprinderea integrală a ceea ce au vizat ele dintotdeauna — omul. Omul, făptuitor de istorie, dar și posesor de destin literar și artistic atît de bogat și de emoționant într-o epocă de istorie românească ce poartă numele marelui ei ctitor, cel pe care întreaga națiune îl omagiază — tovarășul Nicolae Ceaușescu.

EUGEN MIHĂESCU

Un exemplar destin

Ceaușescu, să participăm plener la ridicarea patriei pe noi culmi de progres și civilizație. Este un proces complex ce mobilizează, ce molează conștiința, ce dă spiritului, întregii noastre vieți, intensitate. A trăi într-o lume — lumea ta, lumea alor tăi, lumea adusă de ai tăi

pondența dintre ideal și faptă, dintre gând rotund și faptă. „Epoca Nicolae Ceaușescu” a deschis pentru spiritualitatea românească ferestre uriașe, nici gândite altădată. Un drum mereu în sus, un drum spre împlinire. Opera literară, opera artistică au și trebuie să aibă bătaia de inimă a prezentu-

Pagina 9

- Raportări la universal
- Nostalgia spațiului interior
- Consecvența unui ideal
- Oameni și ani — convorbire cu Dan Grigore

■ POSTA (NE) SECRETĂ A REDACȚIEI

„Vorbiri și convorbiri” de Lucian Avramescu

■ VITRALII

— Poem pe zăpadă

Pagina 10

Pagina 11

■ Gabriel Garcia Marquez : Dragostea în vreme de ciumă

■ Pași prin bătaia planetei : Cascada Niagara

■ Tabela de marcaj

ÎNALTA CINSTIRE

(Urmare din pag 1)

naștere, **TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU** ne-a îndemnat să nu uităm că cea mai mare datorie a unui revoluționar, a unui patriot, a oricărui cetățean al patriei este să muncească pentru țară cu înaltă responsabilitate, să-și facă datoria exemplar la locul său de muncă. Numai astfel inaripatele noastre planuri și proiecte de viitor pot fi transpuse în viață, numai prin calitatea muncii noastre, prin valoarea produselor pe care le realizăm, prin înscrierea noastră în marea competiție științifică și tehnică

mondială putem obține realizări și mai mari pe drumul glorioș al socialismului și comunismului.

Zi de ianuarie, frumoasă și de neuitat zi sărbătorească pentru întreaga tinăra generație a patriei, pentru întregul nostru popor. Cu prilejul celei de-a 70-a aniversări a zilei de naștere și a peste 55 de ani de neîntreruptă activitate revoluționară, patriotică, tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** i-a fost conferit Titlul de Onoare Suprem „Erou al Republicii Socialiste România”, Ordinul „Victoria Socialismului” și Medalia Jubiliară. Sint

semnul de profund omagiu — așa cum se spune în **HOTĂRIREA-DECRET** — de înaltă cinstire și recunoștință ale întregului partid și popor. Sint expresia sentimentelor de nețărmită dragoste pe care le nutrim față de omul care, prin întreaga sa viață și activitate, dedicate binelui, fericirii poporului său a făurit o epocă fără precedent în istoria noastră, a dinamizat lăuntricele energii ale patriei, a ridicat această patrie la statutul demnității și măreției de azi, pe drumul glorioș al socialismului și comunismului.

EXPOZIȚIE OMAGIALĂ

● În cadrul manifestărilor dedicate aniversării zilei de naștere a tovarășului Nicolae Ceaușescu și împlinirii, a peste 55 de ani de activitate revoluționară pusă în slujba patriei și partidului, marți 26 ianuarie, la Muzeul de artă al Republicii Socialiste România s-a deschis o amplă **Expoziție națională omagială**.

O primă secțiune a expoziției pune în evidență activitatea revoluționară a secretarului general al partidului din anii tinereții și ai ilegalității, până în prezent. Un mare număr de fotografii și documente prezintă aspecte din viața și lupta poporului român pentru libertate națională și socială, pentru pace, progres și civilizație în care un loc de frunte îl ocupă activitatea revoluționară, a celui care conduce destinele României spre noi culmi de progres și civilizație, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Sint prezentate emoționante mărturi ale unei îndelungate activități pline de abnegație, spirit de sacrificiu și exemplar devotament, de totală dăruire pentru cauza partidului.

Un alt aspect amplu prezentat în imagini elocvente îl constituie „**Epoca Nicolae Ceaușescu**”, epocă a celor mai mărețe împliniri ale poporului condus de partid, o epocă în care au apărut pe harta patriei mari obiective industriale, social-edilitare și culturale, nobilități cititorii ale unei „vremi de aur”. La loc de cinste se află **opera tovarășului Nicolae Ceaușescu**, cuprinzând monumentală lucrare „**România pe drumul construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate**” editată până în prezent în 30 de volume, precum și numeroasele volume din gândirea filozofică a secretarului general al partidului și din opera economică concretizată într-o remarcabilă suită de lucrări, multe publicate în traducere în diferite țări ale lumii. De asemenea, o secțiune dis-

tinctă prezintă lucrările științifice ale tovarășei academician doctor inginer **Elena Ceaușescu**, lucrări de larg răsunet și recunoaștere internațională.

Politica românească de pace și colaborare internațională este elocvent ilustrată în secțiunile „**Președintele Nicolae Ceaușescu — erou al păcii**” și „**Înalt omagiu internațional**”.

Lor li se alătură un însemnat număr de lucrări de artă executate în toate tehnicile specifice (pictură, sculptură,

artă decorativă și artă monumentală) de către artiștii plastici români contemporani, care se constituie ca niște dovezi ale dragostei poporului pentru partid, pentru conducător. Prezentând realizările „**Epocii Nicolae Ceaușescu**”, vorbind despre oameni și munca lor, despre prezența președintelui Republicii peste tot acolo unde se muncește și este nevoie de exemplul său, de indemnul său, de indicațiile clarvăzătoare, aceste lucrări de artă se constituie ca

pagini ale unei strălucite cronici vii, mărturie ale artei despre epoca de azi și despre Eroul acestei epoci și al acestei țări, aducând la rindul lor, un fierbinte Omagiu.

● Tot cu prilejul aniversării zilei de naștere a tovarășului **Nicolae Ceaușescu** și sărbătoririi a peste 55 de ani de activitate revoluționară, în Capitală s-a deschis o expoziție de artă plastică la Galeria de artă ale municipiului București. Expoziția de pictură, grafică și artă decorativă intitulată „**Omagiul țării marii erou**”, cuprinde lucrări de dată recentă care evocă în mod semnificativ marile transformări ale Bucureștiului în „**Epoca Nicolae Ceaușescu**”, reperele unei capitale moderne, repere-simbol ale noului peisaj citadin, monumentele sale de artă și civilizație, și, nu în ultimul rând oamenii. În multe dintre lucrări, apare, cum este firesc, așa cum a intrat de mult în conștiința oamenilor, chipul tovarășului Nicolae Ceaușescu, peste tot acolo unde se muncește, se construiește, se plămădește noul, se ridică verticalele socialismului, peste tot acolo, unde cuvântul său sună pilduitor și exemplar, mobilizând limpezind, îndrumând, conducând: sint imagini de o exemplară putere emoțională, vorbind despre munca și efortul oamenilor condusi cu pricepere de către secretarul general al partidului spre succes, spre viitor. Dintre autori: Vasile Celmare, Viorel Mărginean, Petre Achîțenie, Valentina Ghinea-Delaport, Simona Chintilă, Constantin Nițescu, Dorian Szasz, Corina Lecca, Nicolae Kruch, Rodica Anca Marinescu, Costel Bogatu, Spiru Chintilă, Emil Aniței, Constantin Costa, Marcel Olinescu, Dan Hatmanu, Eva Cerbu, Ion Petrovici, Gh. Ivancenco, Gh. Adoc ș.a.

IMN PREȘEDINTELUI

De la ochii lui Bălcescu a luat scîlpirea vie,
De la sufletul lui Cuza — dragostea pentru popor.
Fiecare gînd al său e românească omenie
Și întrezărește faptelor contur de zbor.

Neclintit curajul dacic tîmplele îi străjuiește.
Cronicile înțelepte au în glasul lui sălaș.
Și privindu-l pe acela ce pămîntu-și ocrotește
Voievozii-și recunosc demnul, falnicul urmaș.

Armonie nesfirșită cum e doina în rotire,
Virf de munte unde-albastrul plămăuiește lumea nouă,
Inimile noastre calde îți închină o iubire
Ca o floare de rubine, ca o literă de rouă.

DIANA BARBU

Operă monumentală

La început de an, în sărbătoreasca lună ianuarie, Editura Politică a publicat noi volume din opera teoretică a secretarului general al partidului, președintelui Republicii, **TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU**, precum și lucrări care prezintă pe larg momente și direcții de o deosebită importanță ale devenirii României socialiste. În deschiderea unuia dintre aceste volume se arată că: „Opera teoretică a secretarului general al partidului nostru, președintelui Republicii, tovarășului Nicolae Ceaușescu — contribuție esențială și determinantă la fundamentarea politicii generale a partidului și statului nostru, la îmbogățirea patrimoniului științelor social-politice românești, a socialismului științific — răspunde, în mod practic, preocupărilor, idealurilor și exigențelor vieții și activității materiale și spirituale ale națiunii noastre socialiste, în suigul său neîntrerupt spre piscurile civilizației comuniste”. Din seria „**România pe drumul construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate**” a apărut volumul nr. 30 care cuprinde rapoarte, cuvîntări, interviuri, articole ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, din perioada septembrie 1986 — septembrie 1987. Profund preocupat de complexul proces de formare a omului nou, concept propriu socialismului românesc, tovarășul Nicolae Ceaușescu afirma în cuvîntarea la Congresul al III-lea al educației și culturii socialiste: „Activitatea politico-educativă și culturală, formarea conștiinței revoluționare a omului nou constituie o parte inseparabilă a dezvoltării economico-sociale, a făuririi noii orînduirii sociale, a ridicării patriei noastre pe noi culmi de progres și civilizație”. În seria „Din gîndirea social-politică a președintelui României” au apărut două noi volume Primul, intitulat „Unitatea indestructibilă a întregului popor în jurul și sub conducerea Partidului Comunist Român”, are următoarele secțiuni: I) Unitatea — trăsătură definitorie a evoluției istorice a poporului român; II) Unitatea socialistă a poporului român — cucerire revoluționară fundamentală a națiunii noastre socialiste; III) Întărirea continuă a unității socialiste a întregului popor în jurul și sub conducerea Partidului Comunist Român. Al doilea, avînd drept titlu „**Rolul hotărîtor al popoarelor în determinarea unui curs nou în viața internațională**”, analizează aspecte fundamentale ale lumii contemporane, cum ar fi rolul determinant al popoarelor în evoluția progresistă a societății omenesti, lupta popoarelor pentru independență, rolul maselor populare în asigurarea unui curs nou în viața internațională, încetarea cursei înarmărilor și apărarea păcii, securitatea europeană, lichidarea subdezvoltării, reglementarea prin mijloace pașnice a tuturor diferendelor internaționale. Dintre lucrările recente apărute care se inspiră din opera teoretică a tovarășului Nicolae Ceaușescu, rețin atenția două: „**Nicolae Ceaușescu, cititor al economiei socialiste românești**” (lucrarea este îngrijită de Institutul Central de Cercetări Economice) și „**Conceptia președintelui Nicolae Ceaușescu privind dezvoltarea întinsă a economiei românești**” (lucrarea a fost redactată de un colectiv de cercetători de la Academia de Studii Economice). În excepționale condiții grafice, a apărut albumul „**EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU, strălucită afirmare a ROMÂNIEI în conștiința lumii**”, avînd ca subtitlu „**România — Ceaușescu, o politică de pace și colaborare cu toate statele lumii**”. Sub genericul Nicolae Ceaușescu — idee și acțiune, sint prezentate vizitele și întîlnirile la nivel înalt ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, „mijloc eficient de dezvoltare a relațiilor de prietenie și colaborare cu toate statele lumii”, în perioada 1965—1987.

EROU ÎNTRE EROI

Un moment de excepție, un moment sărbătoresc exprimat și prin literă și gând tipărit. Anul editorial 1988 a început în stral de sărbătoare. Dînd expresie celor mai profunde gânduri și simțăminte, creatorii de valori spirituale, oamenii de condei din toată țara și din toate generațiile au pus în slovă tipărită în acest lanuarie aniversar gând frumos rostit în vibrația sa înaltă, de recunoștință și prețuire, gând nepieritor pentru cel ce conduce destinele României de azi, cel mai iubit fiu al ei, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, președintele Republicii. Creatorii de frumos, creatorii de literatură, obștea lor, marile noastre edituri și-au făcut o datorie de onoare de a începe anul editorial cu cărți omagiale dedicate marelui ctitor al României de azi, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Cărți-flori ale recunoștinței, cărți inspirate de activitatea și personalitatea marelui erou între eroii neamului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Nu mai puțin de 15 edituri au tipărit 28 cărți-omagiu, cărți ce se constituie într-un vibrant prinos de dragoste și recunoștință celui care, prin uriașa sa activitate revoluționară, prin clarviziune și spirit patriotic, prin neconținută dăruire pentru neam și țară a dat chip nou și nou renume patriei, România socialistă. O sărbătoare exprimată și prin frumusețea cărții, prin mesajul ei, prin adevărul ei la durată, la permanență în timp. Cărți minunate, buchete de flori alese. Expoziția de carte omagială le reunește sub același semn trainic al unității de gând și voință în senin de sărbătoare. Uniunea Scriitorilor și Editura Cartea Românească își intitulează cartea-omagiu „Lauri pe stemă”. Editura Eminescu alcătuieste o impresionantă antologie ce poartă un titlu relevant pentru dimensiunile angajării scriitoricești: „Cinstind un om, sărbătorim o țară”. Acesteia i se alătură, în aceeași editură, culegerea de reportaje „Magistralele luminii”, pregnantă mărturie a epocalelor realizări și împliniri din anul „Epocii Nicolae Ceaușescu”. Editura Albatros dedică marelui nostru om politic, tovarășul Nicolae Ceaușescu, antologia lirică „Florile recunoștinței (întreaga țară într-un singur glas)”. „Scrișul Românesc” de la Craiova tipărește omagiul scriitorilor olteni, dar și al scriitorilor din alte părți ale țării, sub titlul „Un ctitor de istorie, o epocă de aur”. În cadrul acestei rodnice activități editoriale ce înseamnă împlinirea unei datorii de inimă și conștiință, ce evidențiază înaltul nivel politic al creatorilor de frumos, implicarea lor

plenară în destinul comunist al patriei urmînd în tot ce creează îndemnul și indicațiile tovarășului Nicolae Ceaușescu, se înscriu și cărțile omagiale realizate și în celelalte edituri, toate exprimînd, în perimetrul frumosului artistic, sentimente înalte aflate sub semnele unui profund umanism — umanismul „Epocii Nicolae Ceaușescu”.

Volumul „Lauri pe stemă” realizat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă

rului ei: „În acest moment de înaltă sărbătoare și pentru obștea noastră, gândurile și sentimentele tuturor scriitorilor se îndreaptă spre tovarășul Nicolae Ceaușescu, ctitorul României moderne, care prin vastă sa operă și activitate ridicat un adevărat imn de slavă patriei noastre, fiind prezent pe toate fronturile de luptă ale socialismului, trăind alături cu poporul realizările, bucuriile, împlinirile, reinnoirile, viața în toate adevărurile ei”. Cuvinte fierbinți, cu-

tea texte ce poartă în ele emoția vibrantă, cităm din cel al lui Edgar Papu, referitor la contribuția determinantă a tovarășului Nicolae Ceaușescu la înflorirea artei și culturii noastre: „Celui care întreține, incurajează și îmbogățește continuu un asemenea climat, tovarășului Nicolae Ceaușescu, îi urez din toată inima ani mulți și prosperi, pentru binele patriei și al poporului, cărora și-a dedicat fiecare clipă a vieții”. La aceeași altitudine de gând sărbătoresc

inaltei conștiințe civice, patriotice pe care o au toate generațiile de scriitori, adevăratea lor la crezul partidului nostru comunist, la crezul și idealurile marelui conducător al națiunii noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Întîlnim semnături din 1965 pînă în prezent, antologia fiind o probă despre continuitatea și dezvoltarea unui sentiment — cel al înaltei prețuiri și recunoștințe a scriitorilor pentru secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Aproape 200 de scriitori și artiști plastici dedică marelui om al României socialiste texte de înaltă ținută artistică. Sînt antologate texte de Tudor Arghezi, Maria Banuș, Geo Bogza, Radu Boureanu, Augustin Buzura, Șerban Cioculescu, Cella Delavrancea, Mihnea Gheorghiu, Eugen Jebeleanu, George Macovescu, Méliusz József, Florin Mugur, Al. Piru, Valeriu Răpeanu, Alexandru Rosetti, Henriette Yvonne Stahl, Zaharia Stancu, Nichita Stănescu, Ion Vlasiu, dar și texte scrise de generațiile mai tinere, printre care se numără prozatorul Mircea Nedelciu, poezii Lucian Avramescu, Mircea Florin Șandru, Carolina Ilica. Literatură de mare forță de expresie. Cităm aici, în întregime, textul semnat de Geo Bogza: „Ce aș putea ura celui pe care astăzi îl sărbătorim întregul nostru popor, decît ceea ce însuși Domnia-sa a ura, de zeci de ori, de sute de ori, în zeci și sute de împrejurări, întregului nostru popor: Multă sănătate și multă fericire!”. Din textul lui Nichita Stănescu: „A-ți servi în mod total țara, nu este o îndatorire, ci un drept. A-ți servi în mod total țara, nu este o obediență, ci o fericire. Este exemplul pe care ni-l dă Președintele țării”.

Cărți omagiale, cărți prilejuate de sărbătorirea marelui erou al istoriei noastre, ctitorul României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Cărți tezaur de gând curat, de gând ales, de nobilă simțire. Despre marea ctitorire a tovarășului Nicolae Ceaușescu, despre gândurile și faptele sale mărețe ce au înscris o pagină de aur în istoria României relatează antologia „Magistralele luminii” realizată de aceeași Editură Eminescu. Este o antologie monumentală, sugerînd parcă monumentalitatea celor înfăptuite. Un bilanț strălucit, o carte ce cuprinde între filele ei florul, cutezanța, incandescența unui timp epopeic — „Epoca Nicolae Ceaușescu”.

EUGEN MIHĂESCU

România constituie, fără îndoială, o carte de excepție: „Cartea aceasta, se scrie în Cuvîntul introductiv, reprezintă omagiul întregii obști scriitoricești adus Marelui Om, la împlinirea a 70 de ani de viață și a peste jumătate de veac de luptă revoluționară, de către scriitorii din România. Sînt cuprinși în paginile ei scriitorii din toate generațiile cu texte care, datorită valorii lor de expresie și sentiment, avem convingerea că își vor menține virtuțile artistice și căldura sufletească. Acestea reflectă pregnant încrederea în gîndirea politică lucidă, înaltă responsabilă a partidului și a secretarului său general, expresia prețuirii unanime față de tovarășul Nicolae Ceaușescu”. Vie recunoștință, marcarea prin autentică operă literară a momentelor unei istorii tumultuoase și a ctito-

vinte ce exprimă o strălucită realitate, adevărurile unei existențe exemplare. Pornind de la aceste considerente, culegerea editată la „Cartea Românească” reunește textele a peste 100 de autori, scriitori, personalități de cultură. Titlurile textelor prezentate în aceste pagini de sărbătoare evidențiază, conturează adîncimea de sentiment și nobilă simțire a autorilor: „Sub semnul umanismului revoluționar” (Al. Balaci), „Ctitor de timp” (Tralan Coșovei), „Nume drag, simbol măreț” (Nicolae Dragoș), „Eroul epocii socialiste, modelul creației perene” (Zoe Dumitrescu-Buşulenga), „Intemeietorul” (Ion Lăncrăjan), „Făurar de legi și datini” (Vasile Rebreanu), „E legendar acest destin” (A.I. Zăinescu), „Eroul” (Slavomir Gvozdenovici), „Făurarul vîsului străbun” (Traian Iancu), „În ritmul inimii înflăcărate” (Franz Johannes Bulhardt), „De-a pururea gloria” (Horia Bădescu). Dintre atîtea și atî-

află și poeta Constanța Buzea: „Un calendar de aur în ianuar se scrie / Cu numele pe care-l serbăm cu bucurie, / Cu numele celui ce astăzi ni-l părinte / Al patriei slăvite în trudă și-n cuvinte / / Gîndire și lumină și bun Conducător, / Învățătura noastră culege rod din spor; / Aripile-i întinse spre pace și durată / Sînt tineretea patriei și inima-i curată”.

Sub aceleași incidente ale emoției artistice profunde stau și textele cuprinse în antologia „Cinstind un om, sărbătorim o țară” apărută la Editura Eminescu: „Întru mulți ani și multă sănătate, / O tinerete veșnică-ți dorim. / Cu datinile din străbuni lăsată, / Azi, fiu iubit al țării, te cinstim. / / Căci tuturor ne ești în veci mindria / Și conștiința trează, luminind. / Partidul, Ceaușescu, România / E tot ce-avem mai scump pe-acest pămînt”. Antologia este remarcabilă în toate datele ei artistice, dînd expresie

BOGDAN O. POPESCU

TRAIAN D. LUNGU

Oltul

Tu Oltule, ne duci mindria țării,
Credința noastră undă și-o ascultă;
Nemărginit, ești pieptul sărutării,
Crescut din moși-strămoși, din luptă multă..

Ești veșnicia falnică-a iubirii,
De patrie, ce-a strins a ta plămădă,
Tu, Oltule, ești timp al devenirii,
Românilor, din dacica lor mladă...

Noi sintem suflet nou de româtime,
Sintem toți — Olt. Și comunism! Se știe!
Și României lauri, din vechime,
I-am pus pe frunte, flori de vrednicie!..

Tu, Oltule, ne-alini orice durere,
Ești frunza verde ce spre cer clipește,
Suprema noastră dreaptă mișcare,
Cînd țara o-nălțăm — unică vere.

Umăr la umăr, răzvim orice povară!
Tu, Oltule, rămii nepieritor, cu noi.
Știm bine că am făurit o țară
Condusă de-un Erou între eroi...

TRAIAN IANCU

O vîrstă de-impliniri

Fărimă de fărimă se adună,
În timpul împlinirilor depline,
O vîrstă care va purta cunună
Peste întregul neam de româtime.

Se-adună cu respect de-naintași,
Se-adună cu puteri de viitor,
O vîrstă care, timpului chezaș,
E închinată unui brav popor,

Vom inchina cu toții fruntea grea,
Ca-n fața vîrstei unui bun pămînt
Și-odat-acum cu noi și țara sa
Slăvi-va Președintele cu-un cint.

Fărimă de fărimă se adună,
În timpul împlinirilor depline,
O vîrstă care va purta cunună
Peste întregul neam de româtime.

BOGDAN O. POPESCU

Rostiri de pace

Cu împliniri la care am visat
Părinții noștri care nu mai sînt,
Cu glas înalt, frumos și răspicat,
Rostim al păcii românesc cuvînt...

De sub zăpezile acestui an
Cu-ncredere spre miine și spre soare,
Semințele din solul suveran
Rostesc de pace-n marile ogoare...

Pădurile și codrii-lăutari,
Cu orga lor profundă și rotată,
Cu bravi copaci, cu tinerii lăstari,
Rostesc de pace către lumea toată...

Apele noastre, rezezi sau incete,
Udînd cimpia sau rotînd turbine,
Și lacuri mari, torcînd pe indelete,
Rostesc de pace către azi și miine...

Toți munții noștri, piatră peste piatră,
Doinînd aici în dulce unduire,
Și-un foc străbun păstrat nestins în vatră,
Rostesc de pace către-nireaga fire...

Copilul drag și cu al său părinte,
Și mama lui cu vorbe bune-ntruna,
Odat' cu-al țării Vajnic Președinte,
Rostesc de pace-acum și totdeauna.

CARTEA DE POEZIE

Legea / excepția

LA sărbătoarea solstiului, viața poetei se identifică („apă și miere fiere felice”) cu viața textului (Florența Albu — *Efectul de seră*, Ed. Cartea Românească, 1987). Nu întâmplător, această carte evoluează în zodia alternativă: „subsolurile noastre secrete sordide/mărete”, „erezile/eruzimile tinere”, „tipăt/tăcere asurzitoare”, „timp pierdut/regăsit”. Fondul său livresc (în fapt, cel al întregii generații) este transpus într-o formă nouă în care se simte pulsația cotidianului — „același tramvai (să-i spunem Dorința) — vrînd să sugereze o discretă glisare, cel puțin tematică, pe un domeniu consacrat mai ales de către mai tinerii săi confrăți într-ale scrisului (prefixul imediat următor). Relativ perceptibilă tendință de adaptare presupune o etapă de tatonare a terenului, în care tradiția personală este pusă sub semnul interogației retorice. La cumpăna celor două orientări se află un text care se va dovedi, cred, întotdeauna antologabil: „Ce o să facem / la țărnu / la Pontos Axeinos? // Noi risipindu-ne / în scris — conversații amabile / noi flecării / dăruirii de zei / mai ales cu limba și risul!”.

Semnificativ, unul dintre cele trei cicluri prezente în sumar dă și titlul volumului. Invocarea *efectului de seră* are la origine o procedură homeopatică, conform căreia febra unei anumite exprimări/structurări a limbajului/realității (utilizez această obsesivă marcă grafică prin imprumut din inventarul de semne al Florenței Albu) este alungată prin chiar provocarea ei la nivelul micro-universului poetic: „Te prăjești la soare din spatele geamurilor / participi la realitate / dinapoia geamurilor / (...) / Și iarăși sista — / amurgul multicolor / drame multicolore privity prin geam / filmul continuu / non-stop! / Și risete în vecini / chicoteli de femeie prin geamuri subțiri / — dar voi ce naiba faceți acolo / cînd în lume se moare de cea mai reală realitate?” Indiferența în fața imediatului, dulcele abandon în atracțiile facile, derutante ale fantazării („prea tari culorile / prea gogonate mituri la clima temperată — / unde povestea se povestește!”) este condamnată în numele unei dialectici specifice evoluției interne a genului, care împacă „poezia” istoriei cu istoria poeziei.

Noua artă poetică a Florenței Albu prezentată în acest volum într-un stadiu intermediar, de proiect încă nedefinitivat, poate fi rezumată prin sintagma *să vorbim exact ce vorbim*. Marionetle cu cheie („un sir de oameni — / omuleți — descrescendo / la orizont”) sînt chemate la ordine cu un energic gest auctorial, care nu-și crută nici propriul emitenț (ce-ți lipsește fie / cel care nu ai nimic de pierdut / nici o deziluzie nouă / nici o iluzie veche?). Estetica actului poetic se revendică din chiar etica sa: „doar vocile înalte / canonul / conștiința — anticonștiința / exemplare — mincinoase — nu vă cunosc!”. O clipă, poeta este tentată de parodie („Albeste dulos / cîntecul de os / la dealul cu turmele / la drumul cu urmele”), la care renunță, însă, imediat în favoarea a ceea ce se vrea a fi — și, nu rareori, reușește! — o *morală activă*. În acest punct, presiunea elementului social (ecou al subconștientului colectiv sau doar simplă opțiune personală?) este mai mult decît vizibilă, ea urgentînd metamorfoza aedului: „Sunt chemată de-afară din frig / (...) / Mă se aruncă în față numele / bulgărul de zăpadă — o glumă proastă! — gîndesti / primind izbitora în frunte / simțind cum se scurge / lacrimă roșie / cum te înseamnă / imposibil să-l negi — să-l renești!”. Cum foarte inspirat se spunea cîndva, *nu poți fi poet dacă ești numai poet!*

Dincolo de opțiunea bine marcată pentru atacarea frontală a vieții / textului, chiar și în mi-

cile sale ezitări Florența Albu își găsește nu atît un refugiu, cît un spațiu definitoriu ce poate angaja — am văzut, inclusiv într-o manieră particulară — dramul de luciditate fundamental.

Lumina toamnei

Lumina toamnei iriază din citeva din paginile (aparent) nespecifice aparținînd cunoscutului hispanist Dariu Novăceanu, unul dintre cei mai buni traducători contemporani din limba spaniolă (fapt atestat și de premiul cu care autoritățile culturale iberice au răsplătit ediția sa *Gongora*). Nespecifice, doar în măsura în care cititorii sînt întotdeauna tentați să își amintească, mult mai repede, de romanul lui Săbato transpus în românește de Dariu Novăceanu (*Abaddon, exterminatorul*, e.g.) decît de volumele sale de versuri originale, între care *Lumina toamnei* a văzut lumina... rotativei în 1987, la Editura Cartea Românească (în îngrijirea lui Mircea Ciobanu). Fără a-mi aroga morga celui care se vede pus în situația de a pune la punct istoria literaturii și gustul publicului (critica de întîmpinare nerămînd dătoare la acest capitol), îmi voi lua libertatea de a expune și citeva din considerațiile ce s-ar impune după o primă și destul de profitabilă lectură a versurilor sale mai recente.

Continui să cred că strategia alcătuirii unui volum reprezintă un deloc neglijabil element paratextual. Ordinea textelor propuse spre publicare nu este, aproape niciodată, aleatorie. Nu întâmplător, deci, opul se va deschide cu o asemenea declarație: „Ajung — a cita oară? — în fața casei unde, / fără să știu, m-am despărțit de mine”. Sentimentul scîndării este resimțit acut și poetul nu se sfiește să și-l facă public. Anticipînd puțin o posibilă concluzie, cartea sa stă sub semnul unei benefice încordări între angajarea conștiinței poetice în livresc ca într-o patrie literară imaginată și inserția propriu-zisă a patriei în livresc. Se pot distinge, tematic, două tipuri de texte. În linii mari, tematismul este sprijinit și de o structurare specifică, oarecum neconvergentă, a celor două varietăți tipologice. Regula nu este general valabilă (există, firește, și contraexemplu), dar un text generat de poetica evenimentului precum *Scrisoare neexpediată* („Îți mulțumesc, patrie, pentru lumină / și pentru locul unde mă îmbrac în ea: / mi-e bine-aici, cu tine, sub aceeași stea / și-avînd în ceața humii aceeași rădăcină”) va uza de formele canonice de reprezentare, bazate pe metru, rimă și respectarea sintaxei poetice. În timp ce pentru a visa un tîgru („Mă pierd în deșertul acela / căutînd un drum către junglă”) unor asemenea precepte li se acordă dispensa de rigoare. Totuși, contrar acestei tendințe, sonetele (*Goethe, Către Galatea și celelalte*) realizează o „abatere” programată către livresc, recuperînd parte din teritoriile rezervate unor ocupații auxiliare („Mai trebuie să cultivăm porumb și cite alte / seminte, chiar de păsări, de gînd și de flori. / Și ne-ar dura și ochii, clipind la zei pe înalte / culmi, cu privirea roată numai spre viitoruri”).

Amintindu-și, poate, și de un îndemna al lui Miron Radu Paraschivescu („un drum prin deșert / este singurul lucru pentru care merită cu adevărat să trăiești”), poetul visează la un proiect de o frumusețe utopică. *Tigrul său de hirtie*, consecință imediată a unui anume stress al redactării („îrziu, cînd cuvintele dau semne de obaseală / și li se împăienjenesc ochii deasupra hirtiei”), se revendică însă, printr-o filieră sigură și perfect explicabilă în preocupările sale de împătimit al hispanismului, din Borges. Textul antologic al marelui scriitor argentinian se intitula chiar... *Tigrul din bibliotecă*. Efectuînd această conexiune ca într-un proces de *feed back*, Dariu Novăceanu aruncă încă o punte de legătură între variatele sale preocupări scriitoricești, a căror dinamică impune un profil literar dintre cele mai convingătoare.

DAN-SILVIU BOERESCU

CARTEA DE PROZĂ

Arta fragmentarismului

Progresia Diana este un jurnal de călătorie din-spre exterior spre sine, o conversie spirituală a realității secvențiale, cea care condiționează dis-continuitățile vieții interioare. Fondul exterior, secvențial, reflectat de ochiul de globe-trotter, de homo cotidianus, ori de îndrăgostit (implicațiile iubirii pentru Diana, transpuse în revelație spirituală, fiind copleșitoare în cea de-a doua jumătate a romanului) e genetic, justificativ, cel reactualizat de conștiință e constitutiv, esențial. Substanța romanului rezidă în planul sentințelor, eseurilor ontic-existentiale, metapsihologice, morale, realul fiind abstractizat, supus unor sagace tratamente spirituale, unor acerbe compresii semnificante. Autonomia sinelui, ea și intuiția legislațiilor secrete ale existenței îi înlesnesc desprinderea de fluxul elementar al vieții, de prolixitatea informațională, creditînd luxul cunoașterii suprasenzoriale. Ecouri din practicile yogine (Samadhi, Dharana, Savasana, training-ul autogen al lui Shultz) par să confirme acest lucru. Compartimentele epice au un caracter heteroclit (incluzînd epistola, sentința, evocarea, jurnalul de călătorie, parabola etc), dar microstructurile epico-eseistice nu sînt surghinuite într-un izolaționism semantic, efectele de glissando, subtilele rețele de comunicare, afinitățile electiv favorizînd intrarea lor în relație, reactualizarea selectivă și sincronică a policromiei globale, asemenea unor monografii rustice bruegeliene. Insoțit de țîșnește de ficare dată demonstrativ, impecabil, grație, nu doar inteligenței artistice ori expresivității naturale a pitorescului, cît inspiratelor conjuncturi textuale, a climatului ambiental oportun, a valențelor compoziționale pe care nu le găsim în *Repertoriul* lui M. Butor și nici în textele „experimentale” ale lui M. Nedelcu. Vasile Andru oferă o exemplară lecție de stil, situîndu-se printre cei mai expresivi prozatori. Deschiderea spre eseu pare, uneori, amenințată de tentația voluptății. Și atunci procedează la autodafeuri, la hiatusuri, antologînd mișcările spectacole din plecteria vieții mundane (constituînd incitante referințe simbolice pentru subtextul filozofic), lăsînd cititorul, preț de citeva clipe, să respire ușurat. Undeva, într-o țară, un grup de teroriști trece nestingherit frontierele lumii, cerșind, în van, să fie arestat. Deși înstrăinarea, violența, instinctul ancestral al lumii occidentale, închipuînd un zguduitoar peisaj crepuscular, par să amenințe echilibrul, destinul corabiei planetare, autorul își exhibă optimismul, crede cu fermitate în tinerețea planetei, în progres, în optimizarea relațiilor umane. Într-un homo sapiens dotat cu energii superioare. În rațiune. În dragoste. În triumful criteriului moral. *Progresia Diana* este în bună măsură o carte de dragoste. Proiecția sentimentului în imaginație, sublimarea pasiunii adică, e de obicei retorică, manieristă: „prezența ei era un test al abdicării lor, un test al labilității ființei și al ușurinței de a arunca la gunoai, într-o clipă, secole de civilizație precară; ea era un test al ratării suprastructurii lor creștine și post industriale. O simplă fustă infiorată, pe un sold lunatic, făceau inutile misiunile martirilor și dădăcalea seculară a lumațiilor.” („(...) Diana, nu aș vrea să pierd legătura mea cu ceea ce știu. Încrederea este mai bună decît înțelepciunea. Tu ai minte vie și-ți hrănești ochiul pineal cu întuneric intim. Azi m-am gîndit la tine ca la un rit universal: urmarea celor vii, căutarea dealurilor inspirate, ofranda apei și focului, sacrificarea fructelor și a orgoliului, sacrificarea miniei.” Dar fără retorică imaginației arta încetează să existe atunci cînd e vorba de dragoste.

DORIN MĂRAN

*) Vasile Andru, *Progresia Diana*, Ed. Albatros, 1987.

Un necunoscut — Sabin Velican

Parcînd cu atenție spori-tă cartea lui Liviu Rebreanu, Jurnal. [Volumul I]. Text ales și stabilit, studiu introductiv de Puia Florica Rebreanu. Addenda, note și comentarii de Nicolae Gheran. București, Editura Minerva, 1984, am întîlnit la pagina 275 sus, următoarea însemnare a marelui nostru romancier: *Dimineața, la „Adevărul”, se adună juriul premiului de roman de 60.000 lei: Sadoveanu, Botez Sevastos cu mine. Nu s-a dat premiul. Conform propunerii mele am acordat o primă mențiune și 10.000 lei romanului „Alteva”. Afulor e un profesor de la Ismail. Nicolae Gheran, merituos editor și cunoscător al biografiei lui Liviu Rebreanu, afirmă într-o notă de subsol că autorul romanului *Alteva* e Sabin Velican. Pe ce se bazează nu știu încă. Văzînd această incertitudine, m-am adresat autorului, care a avut amabilitatea să-mi răspundă următoarele: Nu știu dacă e vor-*

ba de același an 1935 de care pomeniți dumneavoastră, dar eu n-am scris nici un roman cu acel titlu... Poate concursul era anual și datele acelea privesc pe altcineva. Dar cine-i, de fapt, Sabin Velican? E pseudonimul literar al lui Sabin Popescu-Lupu, născut la 4 februarie 1909 în satul Celei, comuna Tismana, județul Gorj. A absolvit Școala Normală din Tîrgu Jiu și a fost învățător pînă la pensionare. Cea mai mare parte a activității sale didactice și-a desfășurat-o în județul Lăpușna. Debutul literar se produce cu o compoziție, *Valoarea simbolică a luptei de la Călugăreni*, publicată în revista *Tinerimea română*, 9, nr. 6, 1928, p. 23-25. Acest debut a fost atent comentat și a avut o hotărîtoare influență asupra destinului literar al lui Sabin Velican. Colaborează la un apreciazibil număr de reviste și ziare, printre care amintim: *Românismul*, *Curentul nou*, *Gorjanul*, *Izbinda*, *Cuvîntul*

moldovenese, *Curentul*, *Naționalul nou*, *Viața*, *România literară*, *Școala și viața*, *Gîndirea*, *Unirea*, *Revista scriitorilor și scriitorilor români*, *Almanahul învățătorilor și altele*. În aceste periodice Sabin Velican a publicat proză, poezie, reportaje, note despre cărți, cronici și impresii din viața dascălilor de odinioară. În volum debutează în 1939 cu romanul *Pămînt viu*. București, Sococ, carte ce a fost premiată de Uniunea Intelectuală din România, a cărei secție literară era condusă de scriitoarea Aida Vrioni. Urmează volumele *Frumoasele* (1943); *Drumul Sevastopolului* (1943) și *Rusalîn. Povestea viteazului din munți* (1946).

Astăzi, Sabin Velican se bucură ori de cite ori cineva îl interoghează despre un îndepărtat trecut literar.

NICOLAE SCURTU

Cronica literară în linii frînte

de LINU

Ecaterina Țarălungă, *Misiunea de investigație*, roman, Editura Albatros, 1987.

Trecînd de la critică la proză, autoarea încearcă să fie mai dezinvoltă.

de AL. PIRU

Romanul pe care-l scrie Silviu Angelescu a apărut la sfârșitul anului trecut la Cartea Românească sub titlul *Calpuzanii*. Cuvântul, de origine turcească, înseamnă falsificator de bani. Ar fi vorba de o astfel de afacere întâmplată pe timpul domniei în Țara Românească a lui Nicolae Mavrogheni (martie 1786 — iunie 1790). Există numeroase relații despre acest domn bizar, originar din arhipelagul Cycladelor (insula Paros) care înainte de a veni la noi fusese dragoman al flotei turcești în Marmara, unii zic pirat pe Marea Albă. Întâia. *Lauda sau viața celui prea înalt între domni prea cuvios și prea mareț Io Nicolae Mavrogheni, la 1786, care a domnit cind era împărat Hamid și Capudan-pașa Hasan Gazerli* în versuri rimate grecești aparține dascălului Teodor și este un encomion. A doua, tipărită în 1789, tot o laudă și tot în versuri grecești, se datorează medicului căminar Manolache Persiano și se intitulă *Scurtă expunere a bunătăților eroice ale preainălțatului, prea cucernicului și triumfătorului domn al nostru și stăpînitor a toată Ungrovlahia Io Nicolae Petru Mavrogheni voievod*. Aici Mavrogheni apare ca un nou Alexandru Macedon, autorul tinguindu-se că n-are darul poetic al lui Homer spre a cînta cum se cuvine pe noul Ahile sau talentul lui Voltaire din *Henriada*. În fine cea de a treia, o satiră la adresa jafurilor și abuzurilor lui Mavrogheni, grecească, de circulație anonimă, atribuită de Alexandru Odobescu lui Iacovache Rizu, socrul lui Ienăchiță Văcărescu, se cheamă *Mavrogheniada*. Pe Iacovache Rizu îl citează și Dionisie

Fotino în *Istoria vechii Dacii* apărută la Viena în 1818—1819. Despre Mavrogheni scrie Ienăchiță Văcărescu în a sa *Istorie a preaputernicilor împărați othomani*. Ar fi fost după el, „omu prostu și la fire, și la gîndire, și la simțire”, „ictromă sau poznă a firii”, l-a făcut din vornic vistier în 1787, dar pornind război nemtu la cerere, l-a lăsat să plece peste Dunăre, Mavrogheni jefuia minăstirile de odoare și vase sfinte, dar vindea dregătorii pe bani, întreținea o armată de 6000 de oameni lăudîndu-se că are 20000 de ostași. Deși numit seraschier, oastea nu l-a fost de folos, a trebuit să se retragă la Vidin în 1789 și, prin apropiere de acest oraș, noul sultan, Selim III, i-a tăiat capul în 1790. Alte fapte ale lui Mavrogheni sînt relatate în *Hronograful Țării Românești de Dionisie Ecclesiarchul*. Era după acesta „om înalt, uscățiv la obraz și strajnic”, „umbla prin oraș travestit ca Ilarue al Rașid pentru a controla țîrgurile și bisericile, spinzura pe hoți și trăgea în teapă pe necredincioși, lua satarale de 5 pină la 60 de pungi de bani de la boieri pentru curtea lui, armata sa de mercenari ar fi ajuns de 100000 de oameni. Deprinsese de la nemți obiceiul de a merge cu cară, trăsă de cerbi (există o gravură a alaiului său de P. Petritzis). La Vidin se afla în oastea lui ca odobașă Pasvanoglu, viitorul pașă răzvrătit, rămas de pomînă prin incursiunile din Țara Românească. Dionisie crede că Mavrogheni vroia să se apropie de nemți, Naum Rămniceanu în *Cronograful său* grecesc îl dă drept partizan al rușilor. Detalii pitorești sînt în două cronici rimate în limba română, una anonimă negativă, și alta cu titlul *Istoria faptelor lui Mavrogheni-vodă și a răzmirii din timpul lui*, mai pozitivă, de pitarul Hristache. Anonimul îl descrie cu căutătură ghimpoasă, mersul sprintar și graiul tunător presărat cu cuvinte turcești, numind pe boieri vicleni, îndărătnici, asupritori, nesfiindu-se a-i ocări cu cite un „chiorpec domuz” (porc de cîine). Glasul lui, zice și pitarul Hristache, te făcea să încremenești sau să tremuri, te copleșea cu insulte grecești și turcești. Îi plăcea să-și povestească visurile și să asculte delații, calomniile, însă numai dacă aveau un

fond de adevăr. Rezultă că figura lui Mavrogheni a stîrnit în vremea sa și mai tirziu, reacții diferite, rămîind pînă astăzi controversată de istorici. Observînd că turcii se temeau de el, pitarul Hristache îi laudă măreția „grantul” și se întreabă de va mai sta vreunul de talia lui.

Toate acestea îi sînt cunoscute lui Silviu Angelescu, dar romanul său nu este nici de erudiție, nici de fapte. Tema autorului, de natură filosofică, este conflictul dintre două atitudini existențiale, traductibile prin contrarii ca etern și pasager, nemărginit și limitat, aspirant și suficient, înzestrat și vanitos. Se zice că marile comicii îndreaptă moravurile prin ris. Silviu Angelescu imaginează o mitologie a unui popor himeric, din a cărui limbă (paleosarmatica) ar fi tradus cartea sa, bizuită pe două cuvinte cheie „intriind în componența unui uriaș număr de expresii. Cuvintele sînt verbele *mir și eir*, primul cu sensul de a *ride, de a lua peste picior* (a mirii) și al doilea cu sensul de a *nega, a contesta, a întoarce pe dos*, a rătălmăci (a cirii sau a cirii)”: „Adoratori ai substanței monadice, veșnică și fără sfîrșit paleosarmatii disprețuiau lumea formelor amăgitoare, finită și efemeră, ce-i fragmentase unitatea și-i distrusese armonia. Conflictul dintre cele două ipostaze ale sacralului — substanța pasivă și forma activă — trebuie să-l înțelegem de fapt ca pe o expresie a tipului psihic paleosarmat pentru care risul și negația erau nu numai două atitudini existențiale, ci și elemente fundamentale ale sistemului lor ideologic, operînd cu concepte sensibile. Risul, al cărui resort profund trebuie să fi fost legat de sentimentul de participare mistică la eternitate și nemărginire, era o posibilitate de eliberare pentru paleosarmatii”.

Romanul „traducere” din paleosarmatică, într-o frumoasă și încărcată de seve populare și culte limbă română a secolului al XVIII-lea, fără o arhaizare silită și fără nici o ostentație, de o perfectă coerență și o mare savoare, cu echivalente doar în Păstorel Teodoreanu și Topirceanu, prezintă deci conflictul dintre insolitul dompitor și un număr de supuși recrutați mai cu seamă din tabăra cărturarilor, a celor sau ai celor care

n-au pierdut încă sensul valorilor, al dreptății și al libertății, precum Grigoras Zlătescu ot Zlatna, cu studii la Cracovia, doctor, poet și cîntăreț, purtînd o mai-muță pe umăr, Tânase Ilarmozek, dascăl la Academia grecească, judecător și mare retor și mai simplul pitar Sotir Mogoșanu ot Glavaclac, principalii inițiatori ai loviturii aplicate răului administrator și jefuitor al țării prin fabricarea de bani calpi. Nu e străin de afacere nici Neagu Vlășceanu, poreclit din cauza isteției sale Triglava. Nu lipsesc din roman vestitul Dumitrache Turnavitu, personaj ce se însoară în scopuri strict materiale cu fata unui plăcintar (episod de haz), Ianake Drakinos, stolnicul, gramatic, prieten al doctorului Mihail Perdicari, astrolog, poet de curte, lingusitor, mincinos. Tuturor autorul le face un portret artistic de o mare complexitate și finețe, începînd cu Mavrogheni, ce se credea din neamul venețian al Morosinilor și semna Maurocenus, fără să-și dea seama că-și poartă numele de la un mare călugăr, de la Petre Mavrogheni, născut în Moldova la 1819, fost ministru de finanțe, sub Mihail Sturza și de mai multe ori după aceea între 1871—1875 era un urmaș al lui Nicolae Mavrogheni (?). Lăsam plăcerea cititorilor de a citi portretele excepționale ale lui Silviu Angelescu. Alt remarcabil talent al prozatorului este în materie de povestitor, comparabil în literatura universală cu Boccaccio, Rabelais, Balzac, la noi cu Negruzzi cel din *Scrisoarea VIII*. (Pentru ce țigăni nu sînt romani). În întîmplarea cu cafeaua dreasă umorul trimite la *Les Joyeusetes du roy Loys le unzieme* din *Les Contes drolatiques*. Altă anecdotă cu cererea de botez a unui cîine o spune pe seama lui Mihail Anafi în *Istoria bisericii românilor*, Petru Maior. E vorba de motive de fațetă culte sau folclorice unde ceea ce importă nu e subiectul, ci modul personal de relatare, narațiunea, iar acesta este la Silviu Angelescu magistral. Nu neglijez aspectul de moralist al prozatorului în sensul marilor moralisti clasici. Văd în Silviu Angelescu, autor mai înainte al importantului eseu *Portretul literar*, pe unul din prozatorii de seamă ai literaturii române de miine.

O PRIVIRE CĂTRE CEI CARE VIN

Florin Mugur

Nume sau poezii?

Nu. Să nu ne plîngem. Să încercăm mai degrabă, în linia articolului lui Mircea Martin, să aducem și alte argumente, totul nostru fiind unul singur : acela de a convinge. În anul 1904 vedeau lumina tiparului, între alte cărți, patru volume de debut în proză (*Povestiri, Soimii, Dureri inăbusite, Crisma lui Mos Precu*) : ele însumă aproximativ o mie de pagini și erau semnate de un autor în vîrstă de 24 de ani. Se numea Mihail Sadoveanu. Nu am cunoscut de numărul prozatorilor care și-au publicat cel dintîi volum în 1901. Dar știu alt număr, de o sută de ori mai mic decît o mie : multii și uneori foarte talentații prozatori debutanți în ultimii ani au la dispoziție, fiecare, nu o mie, ci aproximativ 10 (zece) pagini. Unii numai cinci, alții chiar douăzeci. Unul sau (să nu mă feresc de exagerații) doi au și norocul să publice cite o carte care să poarte pe copertă doar numele lor. Situația poetilor e asemănătoare : unul, maximum două volume de debut pe an, alți o sută (uneori mai mult sau mai puțin de o sută) în culegeri colective.

Am promis că voi evita lamentările și mă voi tine de cuvînt. Voi spune că situația excelentă a învățămîntului românesc din anii 1965—1980, anii în care debutanții de azi erau elevi sau studenți, a dus la rezultatele dorite și întru totul normale : au apărut mulți tineri (între 25 și 35 de ani) care, în cel mai nobil sens al cuvîntului, știu carte ; ei au avut posibilitatea de a-și dezvolta înclinațiile naturale (uneori, către literatură) încă din prima clasă elementară. Ceea ce s-a văzut împede prin anii 1978—1982, cînd talentele începuseră să se maturizeze : ceea ce ar trebui să se vadă și mai limpede azi. Dar ce să faci cu un posibil Rebreanu. Blaga ori Sadoveanu pe care trebuie să-l ghicești citîndu-i zece pagini sau cinci poezii ?

Mai „pescuiești” cite un nume de icide colo, dacă ești foarte atent (Petru Ionescu, Emil Parascivoiu, Boris Marian, Dan Stanciu, Cristian Popescu, Tamara Pintilie, Bianca Marcovici, Mircea Dobrovicescu, Ramona Fotiade, Bogdan Ghiu, Romulus Bucur etc. : citiva dintre ei, puțini, au izbutit să publice și cite o plachetă proprie) și îți ceri iertare că nu poți pomeni toate numele semnificative. Ți-au scăpat și îți scapă mereu : nu ai răbdarea de benedictin a lui Laurentiu Ulici care, în articolele lui probe și perfect informate din *România literară*, adună date extrem de disparate și se pricopește să spună cite un cuvînt exact despre fiecare dintre sutele de debutanți. Numai din revistele studentesti (care, firește, nu sînt puse totdeauna la îndemîna publicului larg) sînt luni în care aduni cite șapte-opt nume noi. Numele deci există — amestecate : veleitari, autori modesti, autori de valoare : dar poezii unde sînt ? Cei pe care să-ți stie dacă în toată lumea, măcar cititorii pasionați — și sînt destui (și cititori, și poezii verificabili !). Ei, poezii, unde se ascund ? Sau unde sînt ascunși, și unde se cam pierd ?

Am evitat nu doar lelianiile, ci și dolemica. Voi continua în același fel și voi ieși în întîmpinarea unei întrebări firești : decît să publicăm anual (să zicem) cincisprezece volume de debut *individuale* ale poetilor și alte cincisprezece ale prozatorilor, riscînd să trecem cu vederea și să ignorăm total talente care merită măcar un semn de incurajare, nu e mai bine să edităm culegeri fatal nediferențiate, dar în care să apară nu treizeci, ci trei sute de nume ? Mîe imi vine ușor să dau răspunsul : da, mai bine treizeci de volume individuale, decît trei sute de nume în cărți jizibile. Dar le este tot atît de ușor să aștepte cu anii, fără consolare inclusiv într-o culegere, altor viitori debutanți ? Desigur, din

punct de vedere sentimental, argumentele celor obligați să întîrzie au o anumită greutate. Dar, din punct de vedere strict literar, nu. Cunoaște cineva măcar o singură carte de literatură semnată de un colectiv și care să ocupe un loc cit de modest în istoria literară ? Vastele culegeri pregătitoare nu înseamnă mai nimic pentru literatura națională, în timp ce o carte bună a unui scriitor se cîntărește într-o balanță a spiritului la care pestrițele florilegii pline de buruieni nu ajung. Și mai există un argument : e preferabil, pentru autorul de talent, să piardă un an (doi, trei...), dar atunci cînd apare în scenă să joace un rol important, decît să facă figurant (în teatru se spune „figurant inteligent”) cînd stie cită vreme, poate întreaga viață, firește, apariția (rară și nu numai atunci cînd există o grupare de autori talentați pe care să-i lege anumite afinități literare) a unor culegeri colective nu trebuie exclusă : culegerile — și antologiile — pot însoti din cînd în cînd cu folos volumele de debut individuale ; cu condiția să nu le ia locul.

Să închei referîndu-mă încă o dată explicit la articolul lui Mircea Martin, în care se află citeva fraze zguduitoare. După atîtea calcule „pragmatice”, să scriu așa : Leonid Dimov, Nichita Stănescu, Virgil Mazilescu, Marius Robescu, Grigore Hagiu, Daniel Turcea, Alexandru Grigore, Marcel Mihalas, Aurel Gurghianu, Eta Boeriu, Ioana Bantas, și să-i las pe — de data aceasta — *poetul* Mircea Martin să tragă concluzia : „Să nu ne speriem de numărul poetilor tineri, dacă ei sînt cu adevărat poezii. Au rămas din păcate atîtea locuri prematur, drept de promatur, eliberate în poezia românească. Locurile într-o literatură nu sînt limitate (și nici nu pot fi limitate) decît de fatalitatea vocației. O schimbare a gîrzii se petrece, totuși, sub ochii noștri, puțin dispusi să recunoască patetismul momentului”.

Ovidiu Hurdzeu

Perimetrul

Poeme de

Mihai Beniuc

Semn

Nu-s credinciosul nici unei credințe
Ca să mă rog de sint în suferințe.
Și nici un fel nu sint de idolștru
Cu jertfe, vrăji și către cer să latru
Ca un dulău rămas fără stăpin
Și dacă mor, mor simplu ca român.
Am suferit destul, și din pruncie,
Și că mai sufăr, mai ușor mi-e mie.
De-aceea nici nu voi compătimitire
Ori monument în niscai cimitire.
De-oi fi cenușă, pentru viermi pămînt,
Eu știu mai dinainte unde sint:
Oriunde-aș fi, aproape-i și strămoșu —
Să-mi puneți doar ca semn și steagul roșu.

Învingătorii

Vulcanul meu nu-acum izbucnește,
Dar muntele-i părinte nu descrește.
Făr' a dormi pe-o piatră ca pe pernă
Dar asta este patria-mi eternă.
Aceasta-i țara ce-o lăasă Traian
Mileniul începe-al treilea ca an
De cînd o-avem ca bun universal
Și se luptau Traian cu Decebal;
Sintem, ș-o știm cu toții, daco-romani
Și-aici sintem de două mii de ani.
Sintem legați prin limba de pe Crișuri
Oriunde ne-am statornicit sușuri
Și prinși așa ca-ntr-un păienjenis
În lung și-n lat, cruciș și curmezis
Aicea sintem mereu învingătorii
Și de-am avut de neclintit un țel
Apoi să aibă bucurii din el
Nu noi, ci voi, aceștia, viitorii!

Pe limba noastră

De țară zic și azi și miine,
Cum doina noastră din strămoși ne spune,
Ce știu Carpații, ce știu Apusenii,
Crișenii, moldovenii ori oltenii
Și-ntinsurile noastre Bărăgane
La fel ca șesurile Transilvane.
Și-oriunde-ar fi, pe orice plai ori vamă
Românii toți pe limba lor se cheamă.

Prin munți și văi

Acî sintem l'lar de cunoaștem căi
E că sintem umblați prin munți și văi,
Și-n grai ori datini sint destule urme
Pe unde noi am colindat cu turme,
Nu să ne punem steaguri de stăpini,
Ci numai blinde stine de români.

Caș, urdă, lapte, brînză și joc
Noi n-am furat, ci-am dat în orice loc,
Cu visu-n cetățuile din munte
De-unde porneam cu cușmele pe frunte
Prin șesurile noastre cu țărani
Ce le arau de sutele de ani.

Soldat de rînd

N-am pană-n pălărie
Nici briu cu ținte
Și ție, Românie-ți
Slujesc cu braț și minte.

Eu ți-am jurat credință
Și te slujesc oricînd.
Nu umblu după slavă,
Sint un soldat de rînd.

Perimetrul cuprinde zona dintre străzile Cocărăscu, Fuiorului, Conductei și Frații Bazilești. O grădiniță de copii, un depozit de lemne, o alimentară, cinematograful „Modern”, bodoga „Ciresica”. Blocuri de locuințe pe Cocărăscu și Fuiorului, blocuri-vilă cu două și trei etaje pe Conductel, case (parter și demisol) pe Frații Bazilești. În total aproximativ 1560 de metri pătrați.

În interiorul perimetrului traseele Idei — patru la număr — sint marcate cu vopsea fosforescentă de diferite culori: roșu, traseul dintre blocul Idei (Cocărăscu nr. 16) și cel al părinților (Fuiorului nr. 3); galben, traseul dintre blocul ei și casa socrilor de pe Frații Bazilești; alb, Cocărăscu nr. 16 — grădiniță; albastru, Cocărăscu nr. 16 — ieșirea din perimetru.

Traseele marcate îi ușurează mult viața Idei. A fost ideea soțului ei.

Într-o dimineață, Boni a venit de la atelier cu o autoutilitară și o echipă de muncitori. Au descărcat tot felul de materiale și au început să măsoare, să jaloneze, să traseze cu cretă linii pe trotuare. Spre după-amiază au vopsit liniile. Cînd a sosit Ida de la birou, treaba era gata. Boni și-a luat tандru soția de după umeri.

— Te iubesc, mami. Pentru tine am făcut toată chestia asta. O lună m-am zbatut să fac rost de vopsea. Ceva special, din import. Se sfărîmă asfaltul, dar nu se șterge. Știi doar, de una singură ai patru drumuri de făcut. La ai mei, la ai tăi, la grădiniță, la birou. Nici un pas în plus, nici un pas în minus. M-am gîndit că pentru tine e mult mai important un traseu marcat, fără bucle și ocolșuri, decît o mașină de spălat cu program automat care, oricum, ne-o vom cumpăra cît de curînd. Îți dai seama cît timp ai economisi, cît efort? Îmi pare rău, nu mi-a rămas vopsea albastră să marchez și distanța pînă la birou.

Ida l-a ascultat în tăcere. După un timp a întrebant îngrijorată:

— V-au dat voie cei de la circulație?

— Nu ne-am atîns de partea carosabilă. Doar trotuarele. Sint semne discrete, nu se supără nimeni. Le-a văzut și deputatul de cartier.

Entuziasmat, Boni a continuat să-i explice în ce fel se va simplifica viața ei, urmînd zi de zi traseele marcate.

— O să fii fericită. Știi ce-ți trebuie.

Ida a incuviințat ușor din cap. Avea încredere în Boni. Conștiincioasă, s-a deplasat doar pe trotuarele marcate. La început i-a fost mai greu. Dar, odată ce și-a format reflexe

condiționate, mișcările i-au devenit sigure, economice.

Acum merge și cu ochii închiși. Înțelege ceea ce odinioară i se părea ciudat și dezlinat. Se află într-o poziție mai puțin echivocă față de ea însăși. Oamenii trec nepăsători pe lingă ea. Nici ea nu-i vede...

De fapt, noi — Boni, Ida și Ionuț — sintem o familie unită. Problema este doar să ne organizăm viața în mod eficient. Desigur, lucrurile nu merg întotdeauna exact cum am dori.

Mult prea des Ida cedează impulsurilor de moment. Șterge liniștită aragazul, deodată, poc, zvîrle cirpa în chiuvetă. „Îmi vine să...” Să ce, Ida? Oare cirpa din mina ta nu-i destul de moale? Oare Tix-ul nu mai este de calitate superioară? Sau poate că tot ștergînd, ștergînd, ștergînd, ai simțit nevoia unei schimbări. În fond, de ce n-ai lăsat naibii cirpa în chiuvetă și nu te-ai apuca de curățat cartofi, sau de tăiat piine, sau de spălat cămăși, sau de făcut prăjituri cu nuci? Multe tinere soții, la treizeci și... de ani, abandonează ceva pentru altceva. Stă în firea lucrurilor să fie așa. Noi înțelegem. Sintem îngăduitori. Te iubim, Ida.

Boni e mai puțin supus greselilor de tot felul. Nu arde ca flacăra în bătaia vîntului — cînd abia pilpîie, cînd se aruncă furioasă spre cer. E calm, cumpătat, sigur pe el. Metodic. Știe ce vrea. Oferă totdeauna soluții la o virtuală dilemă. „Dileme reale n-avem”, ne-a explicat el, iar noi l-am crezut. În familia noastră nimeni nu judecă spusele celuiălalt. N-ar avea nici un sens. Ne știm fiecare perfect rostul.

Totuși e greu să-ți organizezi viața într-o manieră perfect eficientă. Am încercat să funcționăm chiar pe principii mecanice. Să folosim în mod constructiv experiența lui Boni, ideile pe care ni le împărtășea cu dărnicie la bucătărie, în hol, și nu de puține ori pe balcon: „Mașina dacă e gresată la timp, dacă îi schimbi periodic uleiul, bagî benzină și merge. Dacă nu, Mercedes să fie, tot te lasă în drum”.

La o analiză mai atentă, am observat că principiile mecanice sint greu de extrapolat. Rîsti să simplifici fenomene, altfel extrem de generoase și complexe. Teoretic, Boni avea dreptate. Rămînea doar să construim acel praxis minunat.

Ne-am străduit. O vizită la atelierul lui Boni ni s-a părut absolut necesară. Acolo am fi putut înțelege lucrurile în natura lor intimă. Misterul n-ar mai fi fost mister, adevărul ar fi rămas simplu, la îndemîna tuturor.

Era într-o duminică după-a-

miază. În curtea atelierului, pustiu. Văzîndu-l pe Boni, portarul a ieșit speriat din gheretă. „Să trăieți, dom' șef. S-a întimplat ceva?” „Nu, vreau doar să le arăt alor mei sala de reparații”. „Imediat, să iau cheile”. A pornit repede înainte și ne-a descuiat ușile. Am intrat, mai intii Boni, apoi Ionuț, Ida la urmă.

În sală zeci de mașini. Dacii, Skode, Olteituri. Unele pe rampă, cu motoarele scoase. Altele, fără instalație electrică — în locul farurilor, găuri chituite, întunecate. Citeva păreau să fie în stare de funcționare, dar cine, în afară de Boni, putea ști adevărul?

Am urcat pe o scară metalică în biroul lui — o cabină improvizată, cu geamuri murdare, în colțul din dreapta al sălii. Priveam în jos spre adunătura de mașini stricate, fără să scoatem o vorbă. Doar Ionuț îl trăgea mereu pe taică-său de mină: „Cum o cheamă pe mașina asta? Da' n-o doare că i-ai scos motorul? Și aia fuge repede? Mai repede decît un cal inaripat? Tu le repari pe toate?” Boni răspundea monosilabic și se uita fix în ochii Idei. Ea de ce tace, de ce nu-l întrebă ceva? Este mulțumită? Să-i ceară explicații, doar de asta a venit aici. Acum avea posibilitatea să înțeleagă, să învețe...

„Așteptați-mă puțin”, ne-a zis Boni și a coborît în grabă scara. A dispărut printre mașini. La un moment dat am auzit zgomotul unui motor. Geamurile cabinetului începuseră să vibreze. Un fum albastru se scurgea prin ușile larg deschise.

— Uite-l pe tati! strigă Ionuț, stringîndu-o pe Ida de mină. Boni tocmai ieșise dintr-o Dacie și se strecura într-un Trabant. Pornise toate motoarele iar acum le regla turățiile. Din cauza zgomotului, în sinul familiei se aciuase un sentiment straniu. Ceva învecinat cu teama.

Dar zgomotul nu dură mult. Îl văzurăm din nou pe Boni trecînd de la o mașină la alta. Unul cite unul, într-o succesiune rapidă, motoarele s-au oprit. Liniștea reveni în sală ca o pisică blindă.

Boni ieși din mașină. Ridică ochii spre cabina improvizată.

— Le-ai auzit, Ida? Merg perfect. După reparație sint ca noi. Bagî benzină și atît. Vezi Skoda? I-am schimbat carburatorul, am bibilit-o, am aranjat-o. Și Trabantul. O săptămînă am lucrat la el. Dacă ești meseriaș bun, nu există defecțiune să nu-i dai de capăt. Ori e carburatorul, ori delcoul, ori tacheții. E simplu.

Se șterse pe mîini cu o cirpă imbibată în benzină.

— Eu de asta v-am adus aici. Dacă astea, de-s fiare, și au

Constantin Crețan

Reveniri la un debut

În numărul din 31 octombrie 1987 al revistei noastre, debuta, cu un grupaj de poeme, Con-

stantin Crețan. Versurile studentului medicinist erau însoțite de o prezentare aparținînd criticului Eugen Simion. Încredințăm tiparului noi poeme aduse la redacție de tînărul autor.

De iarnă

Într-o noapte de iarnă voi așeza verde de frunză pe toți copacii,
voi descînta cu silabe ger și ninsoare
voi chema prin cuvînt apusul de soare,
voi aduce cu vers păsările cîntătoare
de peste timp, de peste mare.

Voi opri trecătoarele pe stradă
Ziua mea de primăvară în plete să le cadă.

Ape

Doamnă, sintem două maluri
Fluviului murînd sub valuri,
Pentru pasul tău subțire
M-am intins în mii de fire
Străbătînd jocul de ape,
Tu, departe, tu, aproape.
M-am făcut și pod și barcă
Doar pentru lumină parcă,
În privirea-ți violetă

fost stricate cindva, atunci o familie, care prin natura ei e un angrenaj sănătos, cu atit mai mult trebuie să meargă ca pe roate.

Zvirli cirpa pe un banc de scule.

— Dar mulți nu înțeleg, nu știu ce înseamnă o familie, o iubire, un lucru făcut ca lumea. Hopa-topa, hal la divorț.

Ne face semn cu mina.

— Dați-vă jos de acolo, că-i tirziu! Ne mai plimbăm puțin prin parc.

Acesta a fost începutul. Acum, ori de câte ori i se pare ceva în neregulă acasă, Boni ne duce la atelier. Ambalează la maximum motoarele mașinilor timp de citeva minute, brusc le oprește, se șterge pe minți și începe să vorbească familiei: „Dragii mei, am vrut să vă demonstrez încă o dată...”

După ultima vizită la atelier, lucrurile s-au îmbunătățit în familie. Ida nu se mai taie la degete în cojile de nucă. Boni stă în capul mesei, ia nuca dintr-un săculeț, ridică ciocanul... O singură lovitură și cojile aproape eliberează miezul. Aproape. Căci Ida e cea care reia cu eleganță operațiunea pină cind miezul curat se adună grămăjoară. Nimeni nu întreprinde lucrul, nimeni nu vorbește. Doar la sfârșit, Boni scoate sticla de vin din cămară. Iși trage spre el un pumn de miez și, de obicei, mormăie citeva cuvinte: „Dacă n-am alunc, măcar nuci, doar sint inrudite...”

Ida îl avertizează cu zîmbetul pe buze:

— Fii atent cite măninci! Ai spart doar 55. Pentru prăjitură am nevoie de 50. Iți rămîn exact 5.

— De ce n-ai zis că-ți trebuie 50? Mai spargeam. Acum te-ai trezit, cînd am băgat ciocanul în trusa de scule?

Ida se uită la paharul de vin:

— Credeam că spărgem nuci numai pentru prăjitură...

Boni mormăie Incurcat:

— Pentru prăjitură, să te ajuț, să nu te tai în coji...

Ida nu răspunde. Boni se scarpină ușor în virful capului.

— Iți dau și ție puțin vin, dar știu că nu bei.

— Nu beau.

— Șampanie atunci? Avem o sticlă în cămară, a adus-o nășul.

— Nu.

— Pepsi?

— Sticlutele de Pepsi sint pentru Ionuț.

— Fă-ți un ceal. Mușetel, că-l și liniștitor, și dezinfectant.

— Nu, mersi. Mai bine spăl cămăși.

— Și prăjitura?

— Miine coc blatul. Dau miezul prin mașină.

— Cum vrei, fiecare e liber să facă după pofta inimii. Dar un ceal nu ți-ai strica.

Ida iese din bucătărie și intră în baie. După citeva minute în mijlocul nostru răsună zglobiu zumzetul mașinii de spălat. Răsuflăm ușurați. Intr-adevăr, familia nu are de ce să fie îngrijorată; Ida a fost, este și va rămîne o femeie la locul ei.

Afară plouă. Ida și Ionuț intră pe ușă mai tirziu decît de obicei. Boni a terminat de curățat cartofii. Este nervos. Se proptește în fața noilor veniți precum ciclopul Polifem în gura peșterii.

— Unde umblî, dragă?

— Pină l-am luat pe Ionuț de la grădiniță...

— Pe ce traseu ai venit?

— Pe alb, pe albastru.

— Al călcat liniile fosforescente! Ai ocolit aiurea vreo intersecție!

— Nu.

— Altfel nu se explică. Las' că fac eu rost de vopsea suficientă și trazes tot drumul pină la birou.

— E greu.

— Dar nu imposibil.

Picături mari de apă se scurg pe linoleum din pardesiul Idei. Așa cum stă, Boni blochează

trecerea spre sufragerie. Parcă n-ar vrea să se dea la o parte, totuși balta de pe linoleum crește.

— Scoateți hainele și puneți-le la uscat pe balcon. Uite ce apărare s-a făcut!

Ida îl dezbracă repede pe Ionuț, își dă jos pardesiul, jacheta de lînă, suflecă minciile, ia cirpa de sub chiuvetă, se apleacă.

— Ce faci? strigă speriat Boni.

— Vreau să șterg.

— Tu? Abia ai venit, ești oboșit, udă toată, să te pun la șters pe jos? Păi m-aș mai numi eu soț?

Îi smulge cirpa din mină.

— Asta-i treaba mea. Prăjește cartofii și cirnații!

Ida intră în bucătărie. Iși leagă șortul, taie cartofii felii foarte subțiri (așa îi place lui Boni), incinge uleiul, scoate cirnații din frigider, întinde mina după cuțit...

Un gînd. AZI TREBUIE SĂ CALC CEARCEAFURILE. Se înfișe în minte dureros, ca un tăiș.

Nu te înțelegem. Ida. Te sperie niște biete bucăți de pinză? Boni ți-a cumpărat cel mai puternic fier de călcat existent în comerț (1000 W). Te-ai plîns: „Nu pot sta în picioare”. Bun. Î-a pus pe băieții de la atelier să-ți construiască un scaun rabatabil. Te plictisești, n-ai răbdare, transpiri, te sufoci. Pornește ventilatorul, deschide casetofonul, le ai pe toate la îndemină, Fredonează și tu o melodie, fii mai vioale! Fă-ți curaj! Numără pină la 100! Repetă în gînd: Sint tinără, frumoasă, fericită. Și iar: Tinără, frumoasă, fericită. Și acum invers: Fericită, frumoasă, tinără. Și iar de la început...

Curaj, Ida! Apelează cu încredere la noi. Familia ți va fi întotdeauna devotat terapeut.

(fragmente din romanul Pampasul imaginației)

Poeme de Ion Brad

Vîrstă

Cu fruntea în piept, floarea-soarelui
Îmi vestește infringerea.
Ce vîrstă aveai, soarele meu,
Cînd mi-am îndreptat fața spre tine?
Tot răsucindu-mă, tot căutîndu-te,
N-am ajuns nici roza vînturilor,
Nici cocoșul semeț de pe casă,
Ci numai o biată păpușă
Strigînd disperată-n amiază:
Hai, implintă-mi gîtul pe umeri,
Întoarce-mi capul spre tine,
Soare nimicitor!

Pădure

O umbră te învăluie, îți pune
Pe umeri, grea de plumb, mantaua nopții
Și te trimite să-ți păzești tu singur
Cumplitul ceas ce vine prea încet
Să te întreb: „Pină cînd, ortace?”
Și taci ca o pădure răstîgnită
Pe umbra ei. Nu mai găsești cuvîntul
Să scuture de lacrimi și de spaimă
Bătrînul trup luat drept adăpost...

Fără titlu

Cu capul pe genunchii tăi. Trec norii
Spre alte anotimpuri. Și citim
Ca-n palma cerului norocul nostru.
Auzi? Tăcerile zidesc prea sus
Cetatea schimbătoare, de iluzii.
Chiar cîntecul numai de noi știut
Țărîna ia în cioc și-și face cuibul
La streășina văzduhului. Ne lasă
Prea singuri pe pămînt
Acestei vîrste
Ce nu-i nici vară,
Nu-i nici toamnă încă,
Nici pasăre cu aripile mari,
Nici pui să spargă coaja
Cu ciocul și să vadă
Minunea cum se naște dintr-o joacă...

Bolnav de întrebări

Bolnav de întrebări fără răspuns
Nimic nu-mi este astăzi îndeajuns,
Nici marea agitată a zilei, nici cuvîntul
Ce-mi umple noaptea de mister, mutîndu-l
Între a fi sau a nu fi, chemare
Fără răspuns, ce nici o milă n-are,
Nici dragostea ce-a prins să mă răsfețe
Nălucă din a doua tinerețe,
Nici ceasul tainic cînd te-aștept pe tine
Și nu știu, vine clipa ori veșnicia vine...

Elegia zborului

Întors din lume. Drumurile toate
Le-adun în palma ta ca într-un cuib
Cu pene arse, rădăcini uscate,
Din care îmi iau aripi, mă imbuib.

Nu-mi pasă dacă zborul o să vină
În arcuț lor, sau resemnarea doar.
Zig-zaguri limpezi, noapte și lumină,
Din linia norocului răsar.

Mă vei vedea urcînd cu toți ereții
La vinătoarea ultimă în timp
Cînd, frîntă bruscă, stă linia vieții
Și în hățîșul clipelor mă-nghimp?

Sau coborînd cu apriga lentoare
A fulgului din streășină desprins?
Lasă-ți cuvîntul magic să urce, să coboare
În golul ce se cascade dinadins!

Dorică

Doar ție dăruit, de cînd mă știu,
Coloană dorică la albul templu,
Mă-nvăluu în lumini și ciocirlii,
Mă-nveți să te admir, să te contempļu,

Mister ce fruntea umbrei și-a mutat,
Ca luna-n riu, ca soarele în mare,
În necurmata veghe de bărbat
Și-n jertfele ce ard izbăvitoare...

VASILE GRIGORE — „Flori”

Am zvirlit cozi de cometă
Din privirea mea lividă
Peste clipa cea lichidă.
M-am făcut atitea lucruri
Năzărînd c-ai să te bucuri
Și-astăzi mă prefac în punte
De cuvînt cu stea în frunte.

Seara

Se lăsase seara pe noi și pe frunze.
Tu legănai pe genunchi tăcerile mele,
Eu încercam să găsesc cuvintele, cele
Niciodată rostite de alte buze.
Dar toate erau deja rostite, toate,
Cum și seara aceea se mai lăsase grea
Și altă dată, în respirația altora.
Și noi veneam din vremi trecute, poate.

Vis

Eu trăiesc într-un vis
în cuvinte imperfect descris;
îmi trăiesc mai ales morțile
ce mi le-au urzit sorțile,
rînd pe rînd și-n toate una,
cu tine, Nebuna.

Bice, cai, în goană toate —
drum înfășurat pe roate.

Sub lună

Frate, sint bolnav de atîta drum,
de atîta mers pe picioarele mele muritoare,
alergătoare, nezburătoare,
prin ceață, prin fum.

Frate, sint bolnav de atîta vedere
cu ochii mei, doi,
albind în zăpadă, negrînd în noroi,
fără durere,
fără putere
în visare de muier.

Frate, sint bolnav de atîta auz
ce naște într-una, într-una lehoz,
gravid de sunete într-una
și surd de pașii care-i face luna.

Frate, sint bolnav de gînduri
cum de cuie două scinduri
așezate strîmb, în cruce
care nimeni nu o duce.

Frate, sint bolnav de Sint
din pămînt pină-n cuvînt.

TEATRU

Repetiție la Teatrul Mic

În urmă cu o săptămână, simbătă la ora 11, în București ploua mărunț și rece. În fața casei de bilete a Teatrului Mic era, totuși, ca de obicei, o mare aglomerație; m-am strecurat cu greu printre amatorii de un bilet în plus pentru spectacolul de seară, am pătruns puțin îngrijorat pe ușa cu avertismentul clar „accesul interzis persoanelor din afara teatrului”, am explicat unui tânăr prompt și amabil cu ce mă ocup, am urcat împreună mai multe trepte până la primul etaj, un culoar, o anticameră cu telefon și secretară, o ușă capitonată și apoi... biroul scriitorului Dinu Săraru, directorul Teatrului Mic. Mă prezintă. Spun ce știu și ce-aș vrea: știu că se pregătește o premieră-surpriză și aș vrea, în câteva cuvinte, să-mi ofere un preambul pentru „Supliment...”. O clipă îmi pare surprins. Numai o clipă. Apoi îmi zîmbește destins: „Cum de le aflați pe toate! Dar, mă rog, nu e rău! Știi ceva? Acum tocmai se repetă, peste vreo oră am să mă duc și eu să-i văd. Eu zic să stai puțin în sală, vezi ce se întâmplă pe scenă și după aia stăm de vorbă. De acord?” Mai încapă vorbă? Zîmbesc cât se poate de încântat, ies cu spatele, mă ciocnesc cu tânărul prompt și îl urmez „în pas alé” spre culise.

O ușă. Intonerice. Schițtii de podea sub tălpi, plus, aer uscat (afară plouă), o rază de lumină, un foliot de răchită, cabluri, o ladă cu reflectoare, decoruri vechi. Mă opresc Ghidul meu a dispărut undeva, după un „pantaloni” și cred că m-am rătăcit. Apoi, de undeva, din stînga, o voce foarte nervoasă: „Uși! Uși! Nu! Nu! Nu voi să te aleg!” Și o alta, îndârjită: „Trebuie!” „Nu!” „Trebuie să vrei, dacă îți cituși de puțin la onoare...” Și o a treia: „Stop! Aici cred că ar trebui puțin mai...” În aceeași clipă „pantaloni” se dă la o parte, lumina mă învaluieste brusc și tânărul ghid îmi zîmbește la fel de amabil-profesional: V-ai rătăcit? Veniți să vă prezint! Mă acomodez destul de greu cu reflectoarele, scena parcă îmi fuge de sub picioare și mă grăbesc spre treptele ce coboară în sală. Abia acum îl zăresc pe regizorul Silviu Purcărete. „Dumnealui e de la ziar, zice însoțitorul meu, tov. director...” „Da, zic, cu încredința dumneavoastră...” „În regulă, îmi stringe mina, nu ne deranjați cu nimic...”

Mă grăbesc spre un loc mai spre mijlocul sălii (mai departe de lumină), îmi pregătesc carnetul și pixul, apoi privesc spre scenă. Primul lucru care mă contrariază e decorul. Nu vi-l povestesc, nu vreau să vă răpesc această surpriză! Totuși faptul cel mai important l-am deconspirat (evident, cu acordul realizatorilor), transcriind replicile de mai sus în care se recunosc, desigur, ușor, Tipătescu și Cațavencu din „O scrisoare pierdută” a lui Caragiale. Piesa a cărei premieră va avea loc la Teatrul Mic în curînd.

În scenă, așadar, în continuare Cațavencu (Dan Condurache) și Tipătescu (Mihai Dinvale), primul într-o cămașă lungă, albă, de noapte (a fost „umflat” de Ghiță, nu-i așa, „direct din pat”), cel de-al doilea „în civil”, căutînd cu înverșunare, în buzunarul pardesiului aruncat pe un scaun, pistolul: „Mișelule! Trebuie să-mi dai aci scrisoarea, trebuie să-mi spui unde e scrisoarea... ori te ucid ca pe un ciuc!” (Cațavencu — gest de umor irezistibil cu pălăria: cine nu știe? în căptuseala acelei pălării...). Și Silviu Purcărete: „Stai! Aici regretul tău e că nu poți să-l zdrobești chiar acum, că nu poți să scoți pistolul! Ochii pe el! Replica în mișcare! Îmi pare prea multă căutare a pistolului pe replică! Hai!” „Și, din nou: „Mișelule! Trebuie să-mi dai...” Silviu Purcărete: „Foarte bine acum, perfect! Acum începe bătaia. Treceam peste asta. Intră Rodica”. În scenă apare Rodica Negrea (Zoe): „De ce-ai întrerupt?” Dan Condurache: „Să mai vii și tu pe scenă, la trudituri!” Schimb de replici glumețe. „Dom’le, ne-am lămurit, ești foarte bună, ce mai!” Ceva pronunțat ca o fereastră din decor să nu se mai închidă. Tot „peretele” se leagănă. „Ai grijă! zice Dan

Condurache, asta e ca la TV, te rezemi și te duci cu el!” Agitație. Trec recuziteri, mașiniști, costumiere. Calmă, impassibilă, la mica ei măsuță, doar sufleuza. Se reia scena IV din actul II. În scenă — Ghiță Pristanda (Eusebiu Ștefănescu) (manta neagră, pălărie neagră, trasă pe ochi). Zoe (din ușă): „Ghiță, bine că te găsec!” „Și eu vă căutam, coană Joițico!” „Ghiță, Ghiță, ce-am aflat? Ce-ai făcut...” Replicile curg. Pînă la „Dăscălimea o să urmeze înainte cu gazeta...” Silviu Purcărete: „Stai! Aici ai putea mai expulzat: «Dă-hăs-călimea...», cam așa!” Rodica Negrea repetă. Eusebiu Ștefănescu: „Se presupune, deci, că eu am căutat-o prin toată casa și aici, în sfîrșit, o găsec?” Silviu Purcărete: „Da, ești chiar îngrijorat...” Se reia scena III. „O făcurăm și p-asta...” Apoi scena IV. Din nou intră Zoe. Pe „...ați inebunit?... ai călcat casa lui Cațavencu...” din nou oprire. Silviu Purcărete: „Nu, intrarea nu-i așa! Aș vrea alt ritm!”

Recuziteri, mașiniști, costumiere. Cineva strigă: „Cristi! Cristi!” Un tânăr (probabil, Cristi!) intră cu un șevalet: „Asta unde vine?” Anda Ion (asistent regie și regie tehnică): „Stai, să văd schița!” Se mută scaune. Se aprind țigări. Se consultă textul cu sufleuza. Se discută despre faringită, despre pofta de joc, despre lumini. Dan Condurache își amintește o „intrare de afară” văzută cîndva, la un teatru din Moscova: „Tipul arunca tot, mînuși, pardesiu, pălărie, iar servitorul le stringea. Îți creia o mare tensiune. Ce-ar fi dacă și tu (către Rodica Negrea)... și Ghiță le-ar stringe! În fond, Zoe e furioasă. Ghiță e primul vinovat pe care-l întilnește...” Anda Ion: „Orice costum care e gata, îl puneți pe voi!” Către o costumieră: „Unde sînt pălăriile?” Silviu Purcărete: „Ce se află pe scaunul ăsta, pelerină sau manta?” Se probază costume, se aranjează decorul, se întrebă unde-l Brînzovenescu (Sorin Medeleni), a sosit și „nenea Zaharia” (Nicolae Dinică) și „omul cu vioara” (un „element” despre care, iar, mă opresc să spun mai mult!). „Farturidi” (Marian Rilea) e chemat la telefon. Revine. Începe scena I, actul II: „Săizeci și nouă cu roșu, bunii... unsprezece cu albastru, ai lor...” Din nou stopuri, discuții despre mișcare, intensitate, etc. Apoi, cineva: „Gata, vine!” Întrerupere. Oarecare agitație. Apare Dinu Săraru. Se așază. Alături, Silviu Purcărete. Din nou scena I, actul II. Dinu Săraru comentează alert cu Silviu Purcărete fiecare replică, fiecare mișcare. Participă intens. „Aici mai ușor”, îl aud șoptind, și încă o dată: „mai ușor”, apoi se ridică și strigă: „Ușor!” Trahanache: „Ai puținică răbdare...” Replicile curg. Dinu Săraru atrage atenția la câteva elemente de decor. Apoi îndelung comentat Farturidi. Dinu Săraru: „Ai o situație uriașă, dom’le! Aveți voturile, dar nu știți pe cine votați! Ești un personaj teribil, ai uluilele, întrebările și hotărîrile fundamentale... ești un metafizic... ești «Casaia»! Trebuie să-i dai o identitate extraordinară!” (Pixul nu poate reține fluxul verbal tumultuos al directorului, dar reține relatarea din final, către regizor: „Hai, că începe să devină bine, m-ati trezit și pe mine!”) Se reiau scena VI și scena IX din actul II. Joc superb al lui Cațavencu (toti cei citiva din sală izbucnim în hohote de ris). Dinu Săraru: „Cred că o s-avem un alt mare Cațavencu!” Îi mărturisesc că toată trupa e la înălțime. Simle „ispita” spre interviu. „Nu vreau să-ți spun decît că tinem să-l punem pe Caragiale așa cum e, să nu-l alterăm nici un pic. Tocmai de aceea am vrut ca actorii să aibă vîrsta personajelor, așa cum le-a gîndit Caragiale adică tinere. E o trupă tînă. În fața regizorului, care pînă acum a confirmat în tot ce ne-a propus. În rest... după premieră!”

Nu insist. E pauză. „Personajele” sînt oboșite. Încearcă să se relaxeze, fumează, glumesc. Apoi, iar și iar, de la început. Fiecare replică, fiecare mișcare, fiecare gest pe care, dumneavoastră, la premieră, le veți socoti atît de firești. Dumneavoastră, care la sfîrșit veți aplauda și veți ride. Că veți ride mult, e sigur! Oricît veți aplauda, însă, va fi puțin...

GABRIEL NĂSTASE

P.S.: Premiera? Se apropie. Dar mai e de muncă. Ne zice în final Dinu Săraru, și n-avem nici un motiv să nu-i dăm dreptate.

PLASTICĂ

Pictura naivă și naivitatea picturii

Oare cui nu i se orpilează timpanul, la auzul unor ginguriri și smiorcăieli din gura unor ditamai oamenii, care-și scilciază vorbirea și își torturează mima, adresîndu-se unor pruncuți, ori chiar animalelor, spre a intra în grația lor, printr-o imitație terifiantă?!

Mascarada infantilizantă nu putea să-i treacă inobservabilă moftangului I. L. Caragiale, nici în cazul domnului Gee — „marinelul” cu inscripția **Le Formidable** pe panglica pălăriei, pe care-l rizgie „mamița”, nici în cazul lui Bubico — „băiețelul” pe care-l divinizează, copilărîndu-se, altă „mamițică”.

Simpatia către extazul infantil autentic și-o celebrează însuși Raymond Queneau prin obsesivitatea lingvistice din **Zazie**, unde citatele pitorești sînt suficient de convingătoare pentru a nu se mai mutila și comentarii. Este cunoscut aportul lui Queneau ca poet, romancier, cineașt, comentator și pictor de „ocazie”, cum și atracția lui către **pictograme**, ca o legătură directă între cuvînt și simbol, în tentația naivă infantilă de a restabili un **langaj universal**, o artă ambiguă auditiv-vizuală. Asemenea preocupări, marginale artei și psihologiei infantile, pot să pară cel mult neserioase, dar în nici un caz lipsite de gravitate și de interes critic. Firește că voluptatea naivității, care în cele mai bune cazuri e sinonimă cu o revelație a purului adevăr, crud și intolerant, determină o ispită a creatorului inveterat de „a se complăce” în această simplă și purificată de convenții inutile „lume a copiilor”, de ferveore edenice.

Părintele prezumptiv al veritabilei **picturi naive** Henri Rousseau Douanier era într-atît de naiv, încît pretindea dreptul la un „certificat de artist” și încrezător fiind că arta sa nu aparține secolului contingentului, nu înțelegea să renunțe la „maniera” proprie nici în raptul capului, deși, din lipsa științei desenului își construiseră compozițiile prin colaje, decalcuri și cu ajutorul pantografului! Asta, da: naivitate și pictură naivă! Futurismul plastic profesat de Rousseau-Vameșul s-a dovedit prin deplina lui consacrare, în pofta celor care l-au privit cîndva ironic și tolerant, ba chiar au fost destui care să-i umble pe urme în absența oricărei teorii, dezvoltînd secolul picturii naive, deși o asemenea „școală” implică paradoxul.

Cu ani în urmă am participat la organizarea unei ample expoziții de pictură așa-zis „naivă” a scriitorului **Petru Vintilă**, subnumit „pictor de duminică”. Lucrările prozatorului, nici pe departe naive, ci elaborate cu un matur discernămint, s-au bucurat de succes, iar pictorul și-a schimbat identitatea de amator cu cea profesionistă. A avut „succes” și la New York, și la Paris, în spiritul unui kitschurism universal care-și comercializează bine curente. În fond, disproporția volumelor, caraghiosul măștilor cer un oarecare efort parodic al naivității, stîrnind zîmbetul indulgent sau chiar hohotul bergsonian. Caricaturalul își are demult un rol benefic în arta plastică. Dar cu un singur lucru nu-s de acord, în acest carnaval desuet: cu masca naivului afișată candid pe chipul negustorului de bilci, cu **imixtiunea**, adică.

Am vizitat de curînd ultima expoziție „naivă” a lui Petru Vintilă, de la Galeria Municipală, unde, alături de un tablou ce invoca celebrul afiș cu portretul și patronajul candidului Vameș, se arborau aceleași mijloace coloristice crude și desene rudimentare, în repetate și multiplicat tapete și l-am regăsit pe scriitorul renegat la fel de optimist și copleșit de „succese”. Fiind în ajun de sărbători, i-am urat „La bunii și la mulții ani!”, dar nu m-am putut opri să-i mai soptesc și un malițios: „Nu te copilări, Vintilă! Șezi munos, mamițico!”

TUDOR GEORGE

O metaforă hegeliană

„Vocile” celor șase „personaje” ale romanului **Valurile** al Virginiei Woolf, trei femei: Jinny, Rhoda, Susan și trei bărbați: Bernard, Louis și Neville formează un „suflet complet”, traversînd în specifice și ductectice triade cunoscutele „virte” ale omului și ale istoriei, cîndva explicitate filosofice de Hegel. Peste „fluvial” care își mîșcă „valurile” într-un ritm de trei se suprapun nouă preluții.

Ceea ce tîmeste este faptul că nu doar se desfășoară după model hegelian, ci aceste preluții preiau o cunoscută metaforă din **Prelegerile de filosofie a istoriei** ale lui Hegel. Reduse și simplificate pentru citare, cele nouă preluții urmează și lîmurează în roman triadele: a) **uimire / contemplare**: Soarele nu se înălțase încă (...). Lumina izbi în arborii grădini, iar frunzele, una după alta, se făcuseră străve-

zii... // Soarele urca mai sus. (...) Odată cu creșterea luminii cite un mugur și pieșnea și... // Soarele răsări. (...) Soarele care se înălța tot mai sus pătrundea pe fereastră, mîngîind perdeaua tivită cu roșu și scoțînd la iveală cercuri și linii... b) **activitate / interioritate**: „Soarele înălțat acum, nu mai stătea tolnit pe saltea-n verde, ci își descoperise chipul și privea drept deasupra valurilor care loveau fîrmlu cu zgomot ritmic... // Soarele se afla în plină amiază. (...) Soarele, printr-o pulbere albastră-cenușie, se revărsa asupra cîmpiei engleze, luminînd mlăștini și iazuri... // Soarele nu mai era în crucea cerului. (...) Frunzele din virful copacilor stăteau, fragede, sub soare...” c) **reflexivitate / libertate**: Soarele coborîse către apus. (...) Frunza vestică care abia se mai ținea se desprinsese, ar vîntul ba o mina prin vîz-

duh, ba o lipa de cite o tulpină... // Soarele cobora spre orizont. (...) Copacul în culorile căruia se aprinseseră, primăvara, reflexele roșiatice ca blana de vulpe, copacul care în miez de vară își plecase cu supunere frunzișul sub mîngîierea zefirului, era acum sîrac și negru, ca o bucată de fier... // Soarele apusese. (...) Copacul își mișcă ramurile, scuturînd o ploaie de frunze...”

Și acum metafora hegeliană, cu care începe capitoul **Diviziunea istoriei universale**: „Soarele, lumina adevărată în răsărit. Lumina este însă simpla raportare la sine lumina în sine ca generalitate; există totodată ca subiect în soare. S-a imaginat de multe ori scena în care un orb ce si-ar cîștiga instantaneu vederea ar privi zorile dimineții, lumina născîndă și răsăritul soarelui. Uitarea totală de sine prin scufundarea în această pură limpezime con-

stituie prima, totala uimire. Totuși, o dată ce soarele s-a ridicat la orizont, această uimire își pierde din putere: obiectele aflate în jur încep să fie distinse și, pornind de la ele, se păsește în sus, în interioritatea proprie și astfel se face trecerea progresivă spre un raport de corelație între ambii factori. În această clipă, omul trece de la contemplarea pasivă la **activitate** și — pînă în amurg — din soarele aflat acum înăuntrul său a durat un edificiu: iar cînd, pe înserat, își privește creația, el o prețuiește mai mult decît lumina răspîndită de soarele din afară la apariția sa într-adevăr, omul se află acum în raport cu spiritul său și deci într-un **raport liber**.” (s.n.). Aceste cuvinte ale lui Hegel, care ar fi putut constitui motto-ul romanului Virginiei Woolf, ne luminează constanță înțelegerea dintre gîndul **filosofic** și cel **artistic**, revelîndu-ne istoria omului și a lumii și lumea istoriei și a omului grandioasă lucrare a rațiunii în istorie.

DUMITRU VELEA

Pentru Rodica Negrea, pictura este un mod de exprimare a sensibilității capabilă să pună în valoare calități de ordin analizei, subtilității și rafinamentului. Armonie, farmec, un limbaj modern sînt cîteva dintributele picturii acestei artiste, artistă în deplinul înțeles al cuvîntului. (A.S.)

Printre preocupările și obsesiile mare-lui prozator care a rămas Marin Preda — printre motivele sale, am spune, mai exact — se detașează și unul ceva mai ascuns, care reușește să atragă la un moment dat atenția: acela al interiorilor în care evoluează personajele sale și care va fi pus, într-o fază ultimă a operei sale, într-o relație strinsă cu un altul, bine cunoscut acela. Preocuparea aceasta a lui Preda pentru spațiul de locuit al protagonistilor săi devine evidentă doar în ultimele sale trei cărți; înaintea lor, un anumit pasaj, mai mult tangențial, „topit” în mălărușirea care îl urmează, nu izbuteste să rețină atenția: în *Convorbirile...* sale cu Florin Mugur, prozatorul, povestind despre revelația pe care a suferit-o în privința morții ca fenomen existențial, precizează, dacă putem spune astfel, în trecut; (și în mod uimitor, având în vedere contextul): „Ieșisem din camera mea, din frumoasa (s.n.) mea cameră de pe Ana Davilla...”, (continuând apoi relatarea). Este germele unei veritabile obsesii, cum se va vedea, dezvoltate ulterior și care va căpăta valoarea de simbol în viața eroilor săi literari.

Intr-adevăr, printre aspectele (aparent) „practice”, ce se pot găsi în opera sa, casele în care se desfășoară vicile și acțiunile din cuprinsul ei, primesc, cu timpul, un rol esențial. „Nu merită să faci economie la bani și să stai într-o chichineală. Nu-ți merge gândul bine decât într-o cameră bună, asta e teoria mea...”, afirmă Nicki Dumitrescu, din *Delirul*, îndrumându-l pe Paul Ștefan, care nu va ezita să-i urmeze sfatul, închirind ceea ce s-a numit „luxoasă încăperă”, „frumoasă lui garsonieră”. Marin Preda însuși, în *Viața ca o pradă*, vorbindu-ne direct, va relua afirmația printr-un exemplu (al său, personal), descriind camera pe care și-a luat-o în București: „Avea un geam micșorat, ca la pitici, dar da spre grădină, avea lumină electrică, podea de lemn, mobilată, pat mare cu saltea de lină și coarșafuri alb, o măsuță lângă fereastră. Era perfect!”, exclamă el satisfăcut. Alter-ego-ul său, Victor Petrini, din *Cel mai iubit dintre pământeni*, va susține și el o opinie similară, întărind-o prin contract: „Nu poți să locuiești într-un subsol fără să capeți o conștiință de subsol”, și afirmă: „Revenii de la geam parcă ametit de bucuria că voi locui într-o odaie așa de frumoasă”. Până aici, s-ar putea spune, nimic neobișnuit, nimic altceva decât o tendință ce se poate de firească, general-umană. Spuneam însă că locuința va deveni un simbol, căpătând, deci, valențe superioare celei primare, și subtile în același timp.

Prozatorul a legat, într-un mod la prima vedere de năzlete, existența celor două personalități feminine „accentuate” din romanele sale (Luchi din *Delirul* care este o refigurare a celei de-a doua, Matilda din *Cel mai iubit...*), la care se a-

daugă o a treia, extrem de discretă însă, aproape neobservată (episodică opticiană „cvasi-legendară” din *Viața ca o pradă*, despre care autorul spune că o anumită particularitate fizionomică era un „semn de personalitate puternică, turbulentă (s.n.), încăpăținată, și îndrăzneță până la capăt în ceea ce făcea, cum aveam să descopăr mai târziu”), de posedarea, de către ele, a unui interior locuibil, a unei case, de fapt, în totalitatea ei, aparte; numită „mic castel” în cazul lui Luchi, „mic muzeu” în acela al opticianei, și „vilă impunătoare” în ce o privește pe aceea aparținând Matildei. Dacă vom adăuga acestui triptic de „protagoniste malefice” pe o a patra — cu manifestări deloc demonstrative, spre deosebire de primele, însă avind un efect mult mai nefast decât ale acestora — vom constata că această stranie „caracteristică aferentă” le depășește pe cele ale predecesoarelor ei: adus fiind de Suzy Culala în vila părinților ei (ne-maiocupată acum de aceștia), în care co-

trimeau în evul mediu...”, „geamul acela, culorile lui, aveau ceva magic...”. Casele acestea, de o eleganță, cum se vede, mai mult decât rafinată, sînt însă locuite, spuneam, de femei aflate la antipodul modelului (și rolului) lor feminin, ceea ce reiese cu predilecție din comportamentul lor erotic. Figurile acestora au devenit prea cunoscute pentru a avea nevoie de o descriere amănunțită: despre Luchi Dumitrescu din *Delirul*, Paul Ștefan (al cărui prieten este) se exprimă, după o perioadă de cunoaștere, în termeni puțin măgulitori, injurînd-o (în gând) și afirmînd, în același mod: „eu de tine de aici înainte nu mai vreau să mai aud!” exclamînd: „ce perfidă”, hotărînd: „nu-mi trebuie o asemenea fată!” și punîndu-și întrebări asupra contrastului existent în ea: „era nedumerit cum o ființă cu un astfel de chip cum era al ei putea să aibă un astfel de cap, adică să țighească din el lucruri atât de urite și absurde...”, cu și asupra echilibrului ei psihic: „era sicută fata asta?”. Despre opticiană (nenumită) din cartea cu caracter autobiografic nu sînt informații, cum am arătat, decât eliptice, dar destul de sugestiv prin ceea afirmă: a prozatorului... în schimb, arhitecta din cadrul

masculinizată, pe care îl intruchipează ele, și aerul primitor, reconfortant, dator de siguranță și satisfacție al locuinței... Scotînd și mai bine în evidență (dacă mai era nevoie) „sufletul infernal” al femeii prediste, și mai ales, faptul că, din simbolul pe care îl constituie (la modul ideal, deci) căminul, protagonistei nu pot avea, la capătul căutării frenetice, neîncetate, a acestuia — a fericirii în dragoste adică — decât latura sa strict practică, materială... O nostalgie bănuită ce pare să reia din aceste pagini ale ultimului Preda, ne îndeamnă să presupunem că, în viziunea finală a prozatorului, spațiul interior, cu roua său firesc de refugiu regenerator, în care se desfășoară personajele sale, tinde să preia, fără succes însă, atribuțiile care, în mod normal, — rămase aici în stadiul ideal, dorit — revin structurilor afective feminine. Depășirea cu mult, datorată amenajării exterioare și interioare, a condiției sale de bază, scoate la maximum în relief investigația aceasta cu funcții suplimentare — care ar fi trebuit să-l fie complementare —, marcînd astfel tentativa de-a-l transforma într-un substitut al afecțiunii feminine, absentă din cadrul său... Trebuie precizat astfel, că luxul acesta de un bun-gust perfect al interioarelor descrise vizează în mod special crearea unei puternice intimități ceea ce reiese, indirect și din aprecierile lui Petrini despre un anumit detaliu decorativ: „Culorile lui, albastru viu și roșu intens, ingenios combinate, împreună cu cele două coloane, te trimiteau în evul mediu, senzație care se destrăma dacă îl deschideai. Arcadele se mîșchizau, apartamentul devenea un simplu spațiu ale cărui perdele groase îți amintea de ceva văzut și la alții (...). Geamul acela, însă, culorile lui, aveau ceva magic... Timpul parcă se dilata, cădeam în visare...” (s.n.) — intimitate ce nu-și mai găsește rostul inițial, de adăpost al fericirii și capătă funcțiile arătate. Faptul că în nici unul dintre cazuri casele în chestiune nu aparțin de-a-devăratelea celor care le ocupă (opticiană mărturisește: „e a mea de la părinții care nu mai sînt”, cea în care locuiește Luchi aparține și ea părinților ei, la fel și aceea în care îl conduce Suzy Culala, iar Matildei, somptuosul apartament, îi fusese lăsat de către primul ei soț, fugit între timp în străinătate), lăsîndu-ne astfel să înțelegem că nu au fost „alese” și nici amenajate de acestea, că nu corespund, altfel spus, structurilor lor afective, — accentuează sciziunea ce își face tot mai mult loc între dimensiunea fizică și cea afectivă (reprezentată de femeie) a căminului.

NICOLAE BALTA

*) (Un rol asemănător de înlocuitor eșuat al afecțiunii, și totodată de simbol „căzut”, desființat, al acesteia, s-ar putea afirma că îl are motivul mesei desfășurate în cadrul interiorului acestuia deosebit — ipotetă îndreptățită de corelarea, ca ceremonial și în unele detalii culinare, a mesei pregătite de Luchi cu aceea pregătită de Matilda cu ocazia botezului și nu numai, și, în același sens, a tratației oferite de opticiană găsîndu-și corespondența în masa frugală pregătită de Suzy după prima noapte petrecută cu Petrini).

Nostalgia spațiului interior

pilărise, Petrini va comenta simplu aspectul acesteia: „nu am înțeles exact cum se poate simți cineva bine într-un palat”. Descrierea interioarelor, extrem de amănunțită, și, am spune, făcută cu plăcere evidentă elimină în întregime bănuiala că am avea de-a face cu ceva cit de cit obișnuit; faptul că unele detalii se repetă, regăsindu-se în cele patru case distincte aparținînd atît de asămănătoarelor, între ele, protagoniste, frapază și dă naștere, în mod legitim, la întrebări. Pereții sînt „încărcați de trei-patru bibloteeci”, „răspîndite, ici-colo” de „tablouri nenumărate”, printre mobile se află totdeauna „o canapea aurie”, „fotolii și scaune aurii”, „pe jos” — „covoare scumpe”, „groase”, lumina intră prin „geamuri ovale”, „mici”, sau „vechi”, „colorate ca în vitraliile catedralilor, uneori ascunse în „nișe nenumărate”, și sînt acoperite cu „perdele albastre” sau „drapele violete”; plafonul este „alb, luminat de candelabre cu lumina discretă” sau „ornamentat”, cu „drugi negri de lemn transversali”, cu „mici lăcașuri hexagonale, de o armonie geometrică simplă și delicată”, în care sînt „înfipte”, „zeci de becuri albe mate și ușor turțite”; pe pereți — care sînt uneori în calcio-vecchio — se mai află „aplice care ardeau cu lumina electrică”; în sfîrșit, în hol se află, incununînd totul „două coloane”, care susțin, în casa Matildei, „două arcade” care îl despart de sufragerie, „dînd apartamentului o oarecare somptuozitate”. La urmă, Victor Petrini va afirma: „culorile lui (ale geamului din sufragerie, n.n.), albastru viu și roșu intens, ingenios combinate, împreună cu cele două coloane, te

trilogiei era, afirmă Petrini, soțul, „o jucărie a forței nestăpînite a daimonului ei, care la vechii greci era și caracterul curva”, cu un chip care era „devastat nu atît de ani, cît de nefericitul ei temperament”, și care își amenința soțul că „unul din noi doi nu va mai ieși viu din această cameră” și îl avertizează că îl va îngropa personal („cu miinile mele”) în propria grădină, după care va da „cu usturoi pe la pragurile casei” (ca să nu mai poată intra stafia acestuia, știut fiind că strigoii se tem să treacă peste o asemenea opreliște), iar Suzy Culala, care „nu făcea devaluiri decât ca să spună o minciună” și pe care „a apucat-o regretul că s-a „procopsit”, că, adică, s-a pomenit că lubeste”, ajunge să-l împingă, prin comportamentul ei perfid, la crimă pe protagonistul îndrăgostit de ea, făcîndu-l să eșueze apoi, firesc, în închisoare.

Există, observăm în cele din urmă, un contrast violent între modelul feminin pe care îl constituie, sintetic, aceste patru eroine, — total opus, spuneam, celui „normal”, „clasic”, al feminității — și căminul în care locuiesc și pe care îl oferă spre conviețuire, personajelor cu care se află în relații amoroase, — chiar și atunci cînd el ramine pur ipotetic, intangibil, oferta aflîndu-se în imposibilitatea de-a se realiza practic, ca în cazul lui Suzy Culala; discrepanța există totuși și aici, deoarece în „căminul” în care îl primește ea preț de o noapte, afecțiunea ei continuă să nu se manifeste, relatîndu pe care l-o face despre evenimentele din perioada studenției sale servind ca paravan al acestui refuz —, între tipul, altfel spus, de femeie ostilă și neprimitoare,

Consecvența unui ideal

Unul dintre motivele care au determinat aceste convorbiri a fost propensiunea interpretului spre poezie; o poezie aparte, „loc geometric” dintre imaginație, luciditate, acuratețea interpretărilor sale, neprevăzutul lor. Pînă a ajunge la cea dorită „obiectivă interpretativă” Dan Grigore învățase ceva de la cei pe care i-a întâlnit în timp, marea lecție care s-ar putea numi „arta ca umanitate”.

— Considerați generozitatea o caracteristică a unui artist?

— Da. Cred că nu poate exista, cel puțin la nivelul unui gen de artă care presupune comunicarea imediată, directă, cum este, de exemplu, aceasta: a interpreta o operă muzicală în fața unui public. Cred că la acest gen de comunicare muzicală — depinde și de stiluri, aici am o întreagă teorie, m-am gândit foarte mult la lucrurile astea pentru că la un moment dat au făcut parte din procesul de autoconstruire și am să vă spun imediat cum s-au petrecut lucrurile — dar cred că o primă condiție a comunicării este dorința de a comunica; generozitatea cred că este o trăsătură, un reflex sufletesc, un reflex moral fără de care însăși această funcție artistică o comunicării nu se poate realiza.

— Ați avut profesori generoși?

— Da, am avut profesori foarte generoși... și vreau să spun că probabil sub influența acestor prime site naturale prin care am trecut, această lume a instanțelor muzicale, cum vă spuneam, ajungînd pînă la primii mei adevărați profesori — Eugenia și Gheorghe Ionescu — toată această cernețe, toată această discernere a făcut ca mai departe probabil undeva

să-mi și selectez profesorii. Mă refer la felul în care la un moment dat mi-am dat seama că n-am învățat numai de la profesorii, să zic așa, instituționalizați. N-am învățat nici pianul numai cu Florica Musicescu sau cu Tatiana Kravenco ulterior la Leningrad, ci am învățat și cu mulți alții, care nu mi-au fost neapărat profesori, care mi-au fost uneori chiar elevi; de exemplu am învățat foarte mult de la Tudor Dumitrescu,

— Am găsit-o, tot în faza recitalurilor cu Caramitru, de fapt, el a și făcut-o la un moment dat într-un interviu al său din SLAST, mi se pare. Eu spuseseam într-o seară, după un recital al nostru, că poezia este un efort al muzicii, care nu trebuia făcut. Este acel efort de a spune, care în momentul în care a fost realizat îl face pe copil sau pe adult (în măsura în care adultul este încă un copil, adică în măsura în care există această forță poetică creatoare în el) să regrette ceva din acel zăcămint care-r-

Oameni și ani

Convorbire cu DAN GRIGORE

în perioada în care-mi era elev mi-era și profesor; cred că și el știa asta, mi-am dat seama după aceea. Această lume care a influențat într-un fel decisiv, important, fertila viața mea este foarte mare și probabil că pe măsură ce anii trec devine din ce în ce mai mare, pentru că îmi dau seama că și cutare persoană m-a impresionat atunci, m-a influențat în felul de a gândi niște lucruri sau de a lucra sau de a simți.

— Intr-un interviu/dialog cu Ion Caramitru, înregistrat la radio, spuneți că poezia este „o luptă și o victorie, o victorie în a scoate din cuvinte, din cuvintele-pavaj, din cuvintele peste care fiecare trecem, călcăm cu mai multă sau mai puțină grijă, cu mai mare sau mai mică neglijență, toată încărcătura de șablon și de inerție”; ați găsit probabil și o metaforă muzicală a poeziei.

semna pentru el o stare poetică stare creatoare.

— Și o ultimă întrebare: cum vedeți o evoluție a artei viitorului poate chiar sub semnul acesta al confluențelor dintre poezie și muzică, dintre muzică și poezie?

— Impresia mea este — e foarte greu să prevăd niște direcții ulterioare ale evoluției artei — impresia mea este că în momentul de față există un impas major al artei, nu străin, ci dimpotrivă, eu îl văd extrem de legat de un impas major al omului. Legarea ei sau prea marea influență pe care o suferă din partea acelei zone, acelei direcții a activității creatoare a omului care a dus la apariția unui sistem de facilități, să zic așa, atît informaționale, cît și existențiale care pot lenevi spiritul și pot lenevi trupul omnesc. Pe scurt spus și mai bătrînește, aservirea, de-

pendența artei și a omului în general de propriile lui mașini, ceea ce mi se pare un mare impas omnesc. Eu îl simt trecător; orice jucărie pe care o descoperim ne ocupă la un moment dat orizontul în mare măsură pînă cînd cunoscînd-o și traversînd această experiență ne gîndim la altele și mereu la altele. E un mod narcisic, dacă vreți, al omului de a-și privi izbinzile care — absolutizîndu-le — pot crea impresia că omul nu mai are nimic de făcut, că omul a ajuns atît de sus, atît de departe în progresul lui încît se poate culca lăsînd tumultul vieții doar în seama mașinilor.

Ca o reacție, ca un reflex de apărare a artei în fața propriilor temeri și impasuri artele tind, simt eu la ora asta, să profite mai mult unele de pe urma altora, să se intrajutoreze într-un fel, să se inhame împreună în acest, să zic, concert al limbajelor artistice care poate revigora, reimprospăta tot mai fondul creator, poetic, sub-stratul acesta creator al omului.

— Și dacă ar fi să ne mai imaginăm un recital DAN GRIGORE — ION CARAMITRU, să spunem, peste cîteva sute sau mii de ani, avînd la dispoziție facilitățile tehnice ale aceluia moment?

— În primul rînd trebuie să vă dezamăgesc că eu nu pot să-mi imaginez cum ar fi un recital, un nou recital cu Ion Caramitru nici peste cîteva luni, dar peste mii de ani. Nu știu, aici îmi vine în minte o scenă care m-a impresionat

foarte mult, mi-a dat mult de gîndit și m-a și alertat cumva. Un tânăr inginer care spunea că visul lui — un inginer de altfel foarte capabil, iubitor de artă și de muzică în special — este că dorește să inventeze și lucrează în prezent la inventarea unui aparat, care cumva bransat ca o brătară la pulsul omului să traducă în sunete acele stări imponderabile prin care trece universul primar, dacă vreți, omnesc, în sensul acelor unități directe ale activității organismului omnesc care pot fi pulsul, temperatura epidermică, tensiune s.a.m.d. și aceste lucruri amplificate și traduse printr-un computer într-un aparat de produs sunete... era sigur că va produce o muzică pe care o sală de concert o va asculta cu fascinație. Mi se pare că lucrul ăsta pe de o parte are o doză de tentativă și de fascinație prin performanța tehnică respectivă, dar are și ceva hai să spunem (trebuie să găsim un termen ceva mai așezat și mai potolît), să zicem inautentic, nesortit adevăratelor zone ale artistului. Mie mi se pare că arta este tocmai încercarea de a da un sens și de a construi un univers de semnificații de armonie de ordine organică în care să ne putem găsi intensificați cît mai bine față de chiar sensurile imediate primare ale existenței noastre. Artă cred că e o proiecție, un cer imaginat pe care omul și l-a găsit nu pentru a infrumuseța cerul planetelor pentru că cerul planetelor este foarte frumos dar pentru a putea să-l privească în cea mai mare frumusețe a sa atunci cînd în realitate nu-l poate privi. Nu totdeauna cerul Terrei poate fi privit în toată splendoarea lui și atunci omul, cred eu, în aceste pauze de neprivire a cerului, a inventat un cer care pentru mine înseamnă arta omenească.

IOAN IACOB

POSTA NESECRETĂ

VORBIRI ȘI
CONVORBIRI

a redacției

Am primit, în ultimele câteva zile, o avalanșă iute crescătoare de plicuri avind de la subțirimea delicată a cărții postale, până la consistența dolofană a dosarelor incopciate-n clapetă cu lipici și timbru proporțional valoric cu greutatea textului literar. Ne emoționează și ne inspăimintă o asemenea producție. Citiindu-le cu o migală încăpăținată, am constatat că o bună parte din aceste răvașe, colorind cel mai adesea cu o declarație de simpatie conținutul, cer direct sau voalat un certificat iute trebuit de intrare în literatură. Semnătura sub un cactrenă drepturi, opera alcătuită integral din trei poezii legitimează o trebuință de celebritate. Mărturisim, cu modestie și regret, că nu posedăm o ștampilă care să deschidă într-o clipă uși ce dau spre saloanele gloriei, unde sed pe strapontine, bind nectar, aleșii. Am găsit și corespondenți muncii de o nedumerire reală, deschiși unui dialog de îndreptare spre descoperirea de sine. Creațiile cele mai promițătoare s-au refugiat aici. Peotriva spațiului îngăduit vom încerca să răspundem cât mai multor cititori, iar atunci când va fi cazul, să deschidem toată această pagină creatorului ce ne-a bucurat sufletul cu surpriza autenticității.

● IONIȚĂ CARMEN — Buzău: „Am 18 ani și activez în cadrul „Cenaclului Viața Buzăului” unde am debutat la data de 10 martie 1987 cu un ciclu de douăsprezece poezii. De atunci am continuat să scriu și să citesc în cadrul cenaclului amintit, însuflețită de entuziasma atmosferă prezentă în timpul ședințelor săptămânale.”

Ne trimiteți trei poezii: Consolare, Seninătate și Iscă-mă. Nu știu dacă s din cele douăsprezece rostite în cenaclul buzoian, dar pe noi nu ne-au convins. Încercarea de noi din prima (tremurind — pietrificind) e forțată. În gerunzi să tot rimezi, la înfinit. „Să mă las înserată de / galbenul vreunui minut, / picurat în apa firescului pietrificind” — sint versuri care nu spun mare lucru. Poeziile par confecționate cu o migală nedebăe. Vă căzniți mult, iar versul nu scinteie. În Iscă-mă, doar începutul promite ceva: „Mina mea pare umbra violetă / născind tăceri pe tablou”... Păreți mult prea însuflețită de ședințele săptămânale ale cenaclului și de atmosfera entuziastă de acolo. Cenaclul e bun când funcționează ca o verificare de sine și nu imbată omul cu apă de ploaie.

● Dr. PANTE GHERGHEL — Cluj-Napoca: „Sint muzeograf la Muzeul de Zoologie al Universității clujene, pasionat de scrierile care se situează la interfața dintre biologie și literatură. Cartea pe care am dori s-o prezentăm în paginile revistei dumneavoastră este scrisă de sculptorul-scriitor Eugen Cubassa din Botoșani. Ne-am bucura dacă mesajul nostru de prețuire ar putea ajunge la Botoșani pe calea „Suplimentului literar-artistic”. Vă mulțumesc anticipat.”

Ne trimiteți de fapt o recenzie de carte. N-o scrieți cu detașarea criticului, lucru explicabil prin aceea că la unele scene evocate de scriitorul-sculptor ați participat nemijlocit. Nu știm dacă sinteți cel de-al doilea personaj din caiacul cu pricina, dar un lucru e sigur, vă place cartea și vreți să-l salutați pe autor. Întrucât avem convingerea că actul critic pornește de la un entuziasm de lectură și nu de la un frison demolator, reproducem un fragment din exercițiul dumneavoastră analitic. În privința interferenței dintre literatură și biologie nu vă temeți. Un laureat al Premiului Nobel a scris o excelentă carte despre viața albinelor. Cartea poate fi citită ca roman, dar și ca operă de îndrumare a apicultorilor.

Chipul Deltei

Pentru iubitorii naturii, una dintre cele mai plăcute surprize editoriale ale sfârșitului de an 1987 a fost „Vacanțe în Deltă”, carte semnată de Eugen Cubassa și tipărită la Editura Sport-Turism. Personajul principal al cărții este însuși autorul, care, într-un caiac de două persoane sau cu barca pneumatică, a cutreierat Delta înregistrând cu sensibilitate numeroase informații despre oamenii Deltei, despre Delta însăși, cu apele, cu vegetația și animalele ei. Dorind să cunoască cât mai multe din felurile în care se desfășoară acest ținut unic și minunat al țării noastre, i-a străbătut „drumurile de ape” în toate anotimpurile „calde”, ziua și noaptea, pe vreme bună sau pe furtună. În plus făcând scufundări în adâncul apelor a reținut interesante imagini despre faună mai puțin cunoscută, dar plină de viață a Deltei. Aceste impresii s-au revărsat în pagini de carte în care chipul Deltei se reflectă la fel de bine ca în oglinda misterioaselor ape din care în parte este alcătuită.

Cartea este o sumă de frumoase povestiri, legate enigmatic între ele într-o singură narațiune, a unor vacanțe succesive petrecute în Deltă. Relația este mereu atrăgătoare atât din punct de vedere al conținutului cât și al plasticității expresiei. De aceea încă din primele pagini, cititorul participă activ la întipărirea povestite. „vede” aievea pescari, sălcii pletoase și trestii, pelicani și egrete, somni și roșoare, ape cuprinse de furtună... În ansamblul ei cartea este o realizare remarcabilă, detașându-se totuși paginile în care sint descrise forme și culori ale peisajului. Faptul se explică prin aceea că Eugen Cubassa este în egală măsură sculptor.

Finalul cărții ne lasă sentimentul intreruperii unui vis frumos în peisajul deltatic, fiind noi înșine martorii la despărțirea autorului de pitorescul moș Grișă.

● ANDREI CAUCAR — Deva: Nu știu cine sinteți. Inghesuți într-un plic zecce poezii, toate publicabile. Citeva imi plac foarte mult. Poemul se orga-

nizează în jurul unei idei și are viață. Nu faceți risipă de cuvinte, dar nici nu desfrunziți, până la cracă și schelet copacul poeziei. Iată câteva poeme:

Vă invităm la

Cenaclul literar-artistic „Confluente”

Joi, 4 februarie 1988, ora 18, la sediul Ansamblului artistic al U.T.C. (str. Gutemberg nr. 19), va avea loc o nouă ședință a Cenaclului literar-artistic „CONFLUENTE”, cenaclu deschis tuturor creatorilor tineri.

Ca de obicei, în cuprinsul manifestării: poezie, critică literară, dialog pe teme artistice, muzică, plastică, lucrări în premieră ale tinerilor creatori.

Printre invitați, personalități de marcă ale culturii și artei noastre.

Vitralii

Poem pe zăpadă

A fugit iarna departe, pe virjurile munților. Seara în Predeal, în lumea zăpezii. Cum plictisul nu se tîmăduiește decît printr-o baie în ozon, am fugit, melancolie, spre liniștea incertă a pădurii. Îngust, drumul scapă din constrîngerea pădurilor în

valea însoțită. Reci-blinde raze și seninul; neaua strălucind moale și distant, haină lungă a munților. Neatinșă, pădurea de fulgi imi primește pașii nesiguri.

Totuși pe pămînt sint doar eu.

Innobilează tăcerea, la fel izolarea, mausoleul ridicat după război. Aflu dintr-o dată că solitudinea nu există. Aici, cu atît mai puțin.

În cartea de istorie și în mine, evenimentele s-au

păstrat. La Predeal, s-au dat bătăliile cele mai grele ale primului mare război. Nu s-au uitat lacrimile și trupurile celor ce mi-au dat locul minunat în care pot să zimbesc. Zimbetul și lacrimile se măsoară cu aceeași unitate și pe aceasta o stăbilim noi.

Aud tînguind un cîntec peste virjurile înalte... aud fremătînd ușor, aud și alunecă gîndul la un trecut vis ce mi-a înnotat noaptea.

Lupte, aspre lupte urmau să înceapă. Revolta unei crengi de brad m-a rotit deasupra culmilor și m-a speriat devastarea ce o ruginea. Era în mintea oștenilor cu privirea aspră goană spre virf, dorință nelînfrînată. Prima lînt. Aici, era tarba noroi aspră și gheața mușca glezna. Sfîrșit era sufletul în trupul aprins.

Se mlădie în soare și rîs ființa acum, uitînd ce a fost. În partea opusă orașului,

un parc și o statuie. Este ridicată aceasta mai mult eroului decît poetului Săulescu, căzut în apărarea muntelui.

Toți s-au retras în umbra brazilor lăsdînd neliniștea să se subție încet în văzduh, să apară timidă nostalgia și gîndurile în suris.

Poemul vieții se cere scris de noi.

DENISA UDROIU

Coșmarul vinătorului de vipere

vezi stîncile unde prinzește soarele acolo m-au mușcat de-atunci veninul treieră prin trup îndulcit cu alcool

de-atunci le prind de vii și le arăt mulțimii copiilor ce-s foarte curajoși fricoșilor le pun pe tavă adormite noaptea mă cred o stîncă și se încălzesc la mine sint imun deja — deși nu am să le alung pe partea fericită a visului

Poezia — sub cupolă

ce cauți aici între lei și circari umbli pe sirmă te bucuri de aplauzele lungi calci poate respirații închicurate de spaimă zimbet oboșești pe lumina coclîtă sau te joci de-a gladiatoarea — nebuno —

Trandafiri, cactuși, poeme

treceam cu vinzători ambulanti prin piețe cu pleoape înroșite de nopțile albe — poftim domnișoară trandafirii visați

cactuși ai singurătății mele — ofiliți puțin de atîția ani de necitire

Golem la pian

într-o seară vecină bună cu fericirea ascultam robotul la pian cineva i-a pus în brațe un copil (gest absurd) la fiecare scîncet el legăna — legăna mai atent ca o mamă oboșită de nimicurile zilei uitați în penumbra salonului beam vin cu vinătorul de vipere adolescenten plutind pe rotile își plecau privirile trufașe în fața celor îndulciți cu moarte

Bucuria colii de scris

cauți un fulger printre neuronii oboșiți cerți sălbăticia albelor întineri spargi clipa de luciditate între somn și veghe bam — bam vechile privești se sfîrîmă peste marea moartă a cuvintelor — acum ce faci cu acest ghemotoc de hirtie — ANDREI CAUCAR

● OANA KADAR — București: „Mult stimat Misterios X. Încintată de cunoștință string cu respect mina nesemnăturii semnatar al poeziei nesecrete... Noua poștă (pare-se) aparține sumei redactorilor, în speță Redacției (cel puțin așa scrie pe ea!) și inima mea de „turtă dulce” nu prea-mi dă ghes să mă adresez unei... redacții întregi (!)”

Sinteți o impulsivă și o imprăștiată. Pe șase pagini vă certați cu autorul misterios al rubricii de față (dacă ați fi citit rubrica până la capăt, în subso-lul paginii găseați convenita încălțură), îl scărmanăți pe bunul nostru prieten, criticul Alex. Ștefănescu (anexați totuși un răspuns decent și incurajator al acestuia, de la vechiul Cenaclu prin corespondență), pe trei pagini vă apucați grațios îmbufnată cu minile de cap, văltîndu-vă că nu știți încotro s-o mai luați, în fiecare frază vă răzgîndiți de trei ori, de aici rezultînd puzderia de acolade, paranteze în paranteze, glumiți, ironizați și ceea ce ne place, în sfîrșit, este că încercați și-o discretă tușă de autoironie. Ați putea fi o bună scriitoare de umor, dar și acolo e nevoie de un pic de ordine. Am senzația că vă tot viriți capul în castronul coafezei și cînd să se încroapească o coafură, țîșniți afară și cereți alt breton. Veniți la redacție într-o zi cu un teanc de poezii, fiindcă nu vi le am pe cele vechi și risc să vă judec tîlă scrisului după culoarea petelor de pe lună.

● ION TROLIE, Galați: „Cînd, cum, pe baza căror criterii faceți programările în cenaclu?”

Nu-l mare filozofie. Programăm cu predilecție scriitorii tineri (elevi de gimnaziu, studenți și alții) care dovedesc un talent peste nivelul mediu. Acordăm un spațiu amplu din revistă creațiilor lor, după ce au primit botezul dezbaterilor în cenaclu. E mult? Nu credem. Cenaclul trebuie să fie pentru ei un brînci pozitiv. Îi imbrîncim înainte. Cenaclul literar-artistic „Confluente” își va desfășura, începînd din această primăvară, ședințele în diverse localități ale țării. Viața culturală și creatoare a țării e mult prea bogată pentru a crede că talentul posedă în exclusivitate buletin de București. Nu peste multă vreme, o ședință la Iași.

● C. IERNUTENI. Imi trimiteți o scrisoare de proteste pentru că v-am lăudat în precedentă rubrică. Remarcam o anume pricepere de teoretician și tăcem asupra unei uscăciuni și îngustimii scriitoricești. În consecință, avînd o părere excesivă despre presupusul poet din dumneavoastră, ignorat în epistola noastră de răspuns, ne înjurați copios. Sper să treceți, într-o zi, prin strecurătoarea literară. Să fiți ceea ce se cheamă autor. Vă sfătuiesc însă, spre

binele profesiunii noastre, să vă însușiți ceva și din morala scrisului. Îndivizii orgoliosi în exces, pe un fond de neputință scriitoricească, sporesc o nedorită stare de murătură literară și strepezeală. Vă lăudam pentru îndeminări de teorie. Vă plîng pentru bețugurile mult mai grele, care strîmbă rău balanța unei ființe intelectuale care n-a avut vreme să se alcătuiască, împiedicată — ca laptele care nu se prinde — de substanța veninului interior.

● DANIELA OATU — Vaslui. Vă mulțumesc pentru urări. Mulțumesc pentru „colindul la fereastra sufletului”. Imi scrieți că ați mai publicat în câteva prestigioase reviste literare, dar că vreți sprîjinul nostru. O vom face cu plăcere, cu condiția să avem proba materială a talentului dumneavoastră. În consecință, așteptăm poeziile. „Trandafirul” trimis nu le poate ține locul, chiar dacă întreaga scrisoare degajă un aer poetic, discret joc de petale roze într-o zăpadă vîlătucită.

● BÂNCUȚĂ ANELISE — București. Pendulați între stupideni. Cînd nu sint naive, versurile dumneavoastră sint ridicole. Ziceți: „Sint tinără ca cruda primăvară”. Ei, și! Patetica poezie „Adolescența” scapătă și ea în umor involuntar: „Nu-ți cer podoabe sau comori / Nici ceea ce nu ai putea să-mi dai / Dar dă-mi alături două aripi lungi / — Comoară mai neprețuită n-ai să ai”

● MAGDALENA D. — Cîmpina: „Nu știu ce să mai cred în legătură cu scrisorile trimise de mine, la care nu am primit deloc răspuns. În mîntea mea s-au născut destule ipoteze; — adresa trecută pe plic a fost greșită?”

— Scrisorile sint prea mediocre spre a merita un răspuns?

Subliniînd una din ipotezele mele că niciuna dintre scrisori n-a ajuns la redacție, imi permite să mai scriu aici și citeva din poeziile de rîndul trecut.”

Transcriem două strofe din ultima poezie, strofe care sună corect și chiar frumos. Precis scrisorile au urmat un traseu alurea.

Inertă-mi cade mina pe hirtie și mă opresc, căci nu mai pot să scriu Voi mai putea vreodată să mai fiu O zi poetă? Să mai cred în poezie?

Dar e-ntuneric, trist și mult prea frig. Secunda-n noaptea asta-i cit o viață. De ce visez în van la dimineață Cînd nopțile în suflet mi se-nfig?

Scriînd astfel (sinteți elevă), aveți tot dreptul să nădăjduiți că veți fi mai mult decît „o zi poetă”.

Rubrică realizată de LUCIAN AVRAMESCU

Cascada Niagara

Cine nu a auzit de Cascada Niagara — minune a naturii, rezultat al transformării unui cataclism într-o feerie!

În autocarul ce ne ducea spre faimoasele locuri, eram numai emoție. Urma ca o noțiune livrescă, pe care o păstram printre comori-le culese pe băncile școlii, să iasă din manualul de geografie, atlase și enciclopedii, pentru a deveni o concretă realitate.

Îmi recapitulam cu înfrigurare bagajul de cunoștințe, cules pentru această întâlnire. Știam că vestita cascada a luat naștere printr-o prăbușire a scoarței terestre cu o parte a albiei râului Niagara, ce curge la granița dintre Canada și S.U.A., făcând ca apele aduse de riu să se prăbușească de la o înălțime de peste 60 de picioare. Mai știam că nu este vorba de o singură cascadă, ci de două, deoarece în locul prăbușirii, râul Niagara avea două brațe care, secționat fiind concomitent, au dat naștere fiecare la câte o cascadă: una pe teritoriul S.U.A., de formă lineară și mai modestă ca proporții, iar cealaltă pe cel al Canadei în formă de potcoavă — uriașă ca proporții și amețitoare ca priveliște.

Noi ne aflam pe teritoriul Canadei, deci

urma să vizităm cascada cea mare. Debarcând în piața orașului Niagara, am fost izbiți imediat de urutul de tunet al cascadei și am primit botezul burei de stropi pulverizați, aduși de vânt. Ajunși în fața cascadei nu ne puteam rupe ochii de la priveliște. Părea că un lac întreg se prăbușește în hău, înveșmîntînd uriașă forță a torentelor în

tele noastre se rostogoleau mii de tone de apă, ne-au determinat să ne retragem curînd.

Am aflat cu această ocazie că în nesfîrșita sa curgere cascada s-a oprit, totuși, de două ori. Prima dată a fost o oprire fortuită. Un vînt puternic, mișcînd uriașe sloiuri de gheață de pe lacul Erie, din care izvorăște Niagara, a blocat-o cu tone de ghea-

Aceste amenajări și multe altele ca, de pildă, înaltele turnuri panoramice pentru contemplarea cascadei de sus, elicopterele ce-o survolează neconținut și vapoarele pentru amatorii de senzații tari, care avansează pînă în viltoare, au adăugat la renumele cascadei, făcînd-o vestită cum știm, deși nu este nici cea mai mare din lume și nici măcar din Canada.

Este interesant pentru istoria ei că deși a fost descoperită prin sec. XVII de un drumet, atras de vîietul ei, abia la începutul sec. XIX s-a făcut prima tentativă de punere a ei în valoare. Autoritățile canadiene, însă, au refuzat sprijinul necesar, socotînd acțiunea nejustificată.

Cum frumosul își mai face loc și singur, cascada s-a impus publicului, iar în jurul ei s-a ridicat treptat o prosperă așezare turistică, devenind centru de răsunătoare carnavaluri și la un moment dat chiar capitala provinciei Ontario, de care ține.

Renumele ei de azi a trecut toate hotarele și, pentru farmecul ansamblului, a devenit capitala rivniții a tinerilor căsătoriți, locul unde vin în călătorie de nunta perechi tinere din lumea largă.

VERA POPESCU

falduri, șuvoaie verzi, dantelă de spume, nori de bură și curcubeu. Ambele cascade erau atît de aproape una de alta, încît cite un curcubeu, neglijînd granița dintre ele, răsărea în una și apunea în cealaltă.

Am coborît și în culoarele, ce duc chiar sub cascada, obligați fiind la o îmbrăcăminte de protecție — mantale, glugi și cizme de cauciuc. Dar trepidația din jur, urutul înfricoșător al șuvoaielor în cădere și ideea că peste cape-

te. Cînd după zeci de ore gheața a cedat, cascada și-a reluat cursul și grohotul săbatic. A doua oară a fost o oprire deliberată. Brațul râului, care alimenta cascada canadiană, a fost deviat spre cascada americană pentru a permite consolidarea cu beton armat a pereților de calcar ai potcoavei. Cu această ocazie, s-au fixat sub malul cascadei puternice reflectoare colorate, ca să adauge feeriei create de natură și magnificența celei create de om.

Despre fotbal

Strategia de pregătire din fotbalul nostru e un fel de rascaracapelnită. Nu știți ce-i aia o rascaracapelnită? Nici eu, da' ce, parcă strategia de pregătire o poate pricepe cineva?! Drept dovadă, iată că loturile noastre sînt iar pe picior de plecare, care-neotro, deși, dacă ne-am gândi să numărăm orele de pregătire efectuate per picior de fotbalist, n-am fi departe de totalul călătoriei tur-retur la meciurile amicale care tocmai urmează! Că, nu uitați, treaba la cluburi a început binisor după Anul Nou, iar de-atunci și pin-acum au mai trecut și duminici, care sînt nelucrătoare pentru fotbalisti, între tur și retur. Și-apoi, au și ei dreptul la S.R.L., că au muncit pe brînci și au jucat — de bine de rău — pe frigul toamnei, pînă-n iarnă. Să nu se ducă și dumnealor, acum, într-o țară mai caldă, mai ales că, după cum vedeți, zăpada e troienită la noi peste tot și mai ales în vîrf, la Cruce, hăt pe Caraiman, ba e zăpadă — se aude — chiar și pe Furnica!... Cu alte cuvinte, luăm totul de la capăt și dacă-mi pare rău de ceva e că nu m-am gândit să transcriu o tableță de anul trecut, din aceeași perioadă, ca să vedeți că lucrurile tot așa stau! Cum vă spuneam însă, e vorba de oarece rascaracapelnite, de unde și anunțul recent că loturile se vor reuni sub aceleasi baghete. La totul mare, Emerich Jenei face pereche tot cu înțeleptul Drăgușin, la „olimpici” e tot Halagian, semn clar că n-a fost avansat, iar la tineret găsim o modificare (e drept!), aflînd că i s-a făcut loc lui Mircea Rădulescu, cel plecat întii de la națională, apoi de la Craiova și în toamnă — de la Sportul Studentesc. Ce ne îngrijorează e că nu se mai aude nimic de Gigi Stăicu, al de plătește, cum zice chiar el, tot ce-i oală spartă-n fotbalul nostru. Cam așa ar fi antrenorii, despre loturi neștiindu-se însă nimic. E timp berechet să se facă selecția. Că olimpicii au și plecat, tineretul pleacă pe 31, iar lotul mare tocmai pe 1 februarie. Așadar, Albania, Grecia, Israel și Polonia, pe-acolo se vor pregăti fotbalistii noștri, jucînd și meciuri amicale. Doar-doar le-o trece febra musculară pe care abia au făcut-o și li s-o mai trezi pofta de fotbal. Că, se vede treaba, aici, acasă, n-au destulă „mot.văție”, adică... rascaracapelnită!

HORIA ALEXANDRESCU

Redescoperirea muzeelor

ATELIERUL ARTISTULUI pictură de THEODOR AMAN, Muzeul de artă al Republicii Socialiste România

Una dintre cele mai cunoscute lucrări ale marelui clasic al picturii românești, **Theodor Aman**, „Atelierul artistului” este în continuare și azi o compoziție plină de farmec care evocă spațiul de viață și de creație al pictorului din locuința sa bucu-reșteană. Atelierul poate fi văzut și azi, în clădirea-muzeu din Capitală, unde Aman își amenajase două ateliere, unul mic și altul mai mare. Această imagi-

ne de un calm clasic desăvîrșit, poate chiar căutat, evocă una dintre miile de clipe de taină ale creației: un moment cînd pictorul, admirîndu-și modelul, trece de la simpla observație la transfigurarea ei simbolică. Cădrul plin de pitorescul epocii, dar și de specificul locului oricărui atelier de artist, dezvăluie, pe lingă o serie de lucrări terminate sau abia schițate, felul în care lucra Aman. Dialogul

interior cu subiectul plastic, depășind cu mult dialogul artistului cu lumea obiectelor concrete și cu oamenii, este plin de subtilitate și delicatete. Ustensilele și obiectele de decor, cu care autorul își „popula” scenele, apar în tot locul, contribuind la „culoarea” acestui memento din viața pictorului, mai plină de farmec și inedit decît o fotografie, care la acea vreme ar fi putut fi făcută poate cu un spor în precizia detaliilor, dar ar fi fost incapabilă să emoționeze ca această imagine.

SIMONA VĂRZARU

Gabriel Garcia Márquez

Maș tirziu tînărul violoncelist din orchestră, care tocmai se întorsese din Franța, i-a spus că era Cvar-tetul pentru coarde de Gabriel Fauré, pe care doctorul Urbino nu-l știa nici măcar după nume, cu toate că fusese mereu foarte la curent cu noutățile din Europa. Ingrijorată pentru el, ca întotdeauna, dar mai ales cînd îl vedea închizîndu-se în sine de față cu alții, Fermina Daza n-a mai mincat, ci și-a pus mina să pămîntească peste a lui. I-a spus: „Gata, nu te mai gîndi la asta”. Doctorul Urbino i-a suris de pe celălalt mal al extazului, și de abia atunci a reînceput să se gîndească la lucrul de care îi era ei frică. Și-a amintit de Jeremiah de Saint-Amour, expus la ora aceea în coșciug, cu falsa sa uniformă de luptător și cu decorațiile de tînichea, sub privirea acuzatoare a copiilor din portrete. S-a întors către arhiepiscop pentru a-i da știrea despre sinucidere, dar acesta o și aflate. Se vorbea mult despre asta după slujba cea mare, și primise chiar o cerere din partea colonelului Jeronimo Aroste, în numele refugiaților din Caraimbe, ca să fie înmormîntat în pămînt sfînt. A spus: „Însăși cererea mi s-a părut o lipsă de respect”. Apoi, pe un ton mai uman, a întrebat dacă se cunoștea cauza sinuciderii. Doctorul Urbino i-a răspuns cu un cuvînt corect pe care l-a crezut inventat în acel moment: gerontofobie. Doctorul Olivella, avînd grija invitațiilor celor mai apropiați, i-a neglijat pentru o clipă pentru a intra în dialogul maestrului său. A spus: „E păcat să te mai întîlnești cu încă o sinucidere care să nu fie din dragoste”. Doctorul Urbino n-a fost

surprins să-și recunoască propriile gînduri în acelea ale celui mai iubit discipol.

— E încă și mai rău — a zis: a fost cu cianură de aur.

Spunînd-o, a simțit că mila prevalase din nou asupra amărăciunii scrisorii, dar nu i-a mulțumit pentru asta soției, ci unui miracol al muzicii. Atunci i-a vorbit arhiepiscopul despre sfîntul laic pe care îl descoperise în molcomele după amiezii de șah, i-a vorbit despre felul în care și-a consacrat arta fericirii copiilor, despre rara sa erudiție asupra tuturor lucrurilor din lume, despre obiceiurile lui spartane, și el însuși s-a mirat de curățenia sufletească cu care reușise să-l separe dintr-o dată și complet de trecut. I-a vorbit apoi primarului despre necesitatea de a cumpăra arhiva de plăci fotografice pentru a conserva imaginile unei generații care poate niciodată nu va mai fi fericită dincolo de portrete, și în ale cărei mîini se afla viitorul orașului. Arhiepiscopul se scandalizase de faptul că un catolic militant și cult îndrăznea să se gîndească la sfințenia unui sinucigaș, dar a fost de acord cu inițiativa de a arhiva negativele. Primarul a vrut să știe de la cine trebuiau cumpărate. Doctorul Urbino și-a ars limba cu focul secretului, dar a reușit să suporte, fără să o dea de gol pe moștenitoarea clandestină a arhivelor. A spus: „Îmi iau eu răspunderea asta”. Și s-a simțit răscumpărat prin propria loialitate față de femeia pe care o repudiasse cu cinci ore mai înainte. Fermina Daza și-a dat seama, și l-a făcut să promită cu voce încreată că va asista la înmormîntare.

Bineînțeles că o va face, a spus el, ușurat, mai încapă vorbă.

Discursurile au fost scurte și simple. Orchestra de suflători a început apoi o melodie veselă, neprevăzută în program, iar invitații se plimbau pe terase așteptînd ca oamenii de la Meson de don Sancho să termine de scos apa din grădină, gîndindu-se că poate cuiva i-ar fi venit chef să danseze. Singurii care rămăseseră în salon erau invitații de la masa de onoare, sărbătorînd faptul că doctorul Urbino băuse dintr-o dată, la toastul final, jumătate de pahar de cianur. Nimeni nu-și amintea să-l fi văzut făcînd-o vreodată, în afara unei cupe cu vin de mare clasă ca să însoțească un fel deosebit de mincare, dar inima i-o ceruse în acea după-amiază, iar slăbiciunea sa era bine recompensată: din nou, după atîția și atîția ani, avea poftă să cînte. Ar fi făcut-o, fără îndoială, la insistența tînărului violoncelist care s-a oferit să-l acompanieze, dacă un automobil dintre cele noi n-ar fi traversat dintr-o dată mocirla din curte, stropindu-i pe muzicanți și zburătăcînd ratele din ogradă cu cornetul ce parcă măcănea, oprindu-se în fața porticului casei. Doctorul Marco Aurelio Urbino Daza și soția sa coborîră morți de ris, purtînd în fiecare mină un năou acoperit cu șervete de dantelă. Alte platouri asemănătoare se aflau pe scaunele din spate și chiar și pe jos, lingă sofer. Era desertul întîrziat. Cînd au început aplauzele și zeflemelele cordiale, doctorul Urbino Daza a explicat cu un ton serios că mamele îl rugaseră să aducă desertul încă de dinaintea furtunii, dar trebuie să se întoarcă din drum pentru că cineva i-a spus că

luase foc casa părinților săi. Doctorul Juvenal Urbino a reușit să se sperie fără să aștepte ca fiul să termine povestea. Dar soția sa i-a amintit la vreme că el însuși ordonase să fie chemați pompierii ca să prindă papagalul. Aminta de Olivella, radioasă, a decis să fie servit desertul pe terasă, chiar și după cafea. Dar doctorul Juvenal Urbino cu soția au plecat fără să-l probeze, pentru că de abia dacă mai era timp ca el să-și facă sacra siestă, înainte de înmormîntare.

A făcut-o, dar a fost scurtă și a dormit rău, pentru că, întorcîndu-se acasă, a descoperit că pompierii făcuseră pagube tot atît de mari cît și un incendiu. Încercînd să sperie papagalul jupuseră un pom cu furtunurile de presiune, iar un jet greșit dirijat intrase pe ferestrele dormitorului principal și stricase cu totul mobilele și portretele bunicilor necunoscuți agățate pe pereți. Vecinii sosiseră cînd auziseră clopotul camionului pompierilor, crezînd că e incendiu, și dacă nu s-au întîmplat pagube și mai mari, lucrul s-a datorat faptului că duminica școlile erau închise. Cînd și-au dat seama că nu vor ajunge la papagal nici cu scările prelungite, pompierii începuseră să distrugă ramurile cu securea, și numai apariția la vreme a doctorului Urbino Daza i-a împiedicat să-l mutileze pînă la trunchi.

In românește de
MIRUNA IONESCU

(Va urma)

LIRICĂ SOVIETICĂ

Nina Krasnova

* * *

Ținut-am piept atacurilor sale
M-am războit cu mina-ți și privirea.
Cind spun c-am fost „bărbat” — nu-s vorbe goale :
Un leu am fost ; nu m-am pierdut cu firea.

Prietena mă lăuda în șoapte.
— minciuni în vorbe simt inghesuite.
Și pernele, salvate după noapte,
Se strimbă-n colț de pat, mototolite.

Sint tristă, mi ies din miști, abia e seară,
Și pină-n zori somn nu pot ca să prind.
Regret (și, recunosc, e prima oară)
C-am fost puternică și de ne-nfrînt.

* * *

Tu ești acesta ? Să fii chiar tu cu-adevărat ?
Ciudad : în locul tău — vulgar, ironic și nervos —
un alt bărbat

Stă-n așternutul nostru și — mai rău —
Stă chiar așa ca tine, purtând maieul tău.

Nu știu de ce, dar chipu-i îți seamănă suspect
De parcă cineva, la indigo, l-ar fi copiat perfect.
Pe deget verigheta trist luminează-ntr-una...
Mă stringe puțin ; cindva imi era numai bună.

Și gata s-o smulg sint, de doru-mi răpusă,
Cit colo s-o zvirl, aiurea să plec, cu ființa supusă...
Dar intrucit e noaptea și e un singur pat
Rămin pe loc alături de-acest străin bărbat.

Privirea imi ingherță și prin unghere-o simt,
Iar gindul în răstimpuri coboară pe pământ...
Tu iartă-mă, iubite, aproape te-am mințit.
Cu altul ? Nu, cu Tine s'î'n și neiubit.

M-am plictisit

Să stau cu tine eu m-am plictisit,
În dormitorul strimt, seară de seară,
Sub lampa cu-abajur, la luminare...
Nici șalul nou să-l pun nu mi-a venit.

Cămășile m-am săturat să și le fierb.
Ba chiar m-am plictisit de toate ! Gata !
Și nu-mi vine să cred c-a fost o dată
Cind frică imi era să nu te pierd.

M-am plictisit să-ți caut chipul dus
Și zilnic să-ți improvizez gustarea ;
Să-ncerc să îți ofer marea cu sare,
Cind știu că nu mai e nimic de spus.

Prietenii să îi tot mint mi-e jenă
De-ale iubirii noastre rinduieli.
Și mi-e totuna dacă mă înșeli
Fie cu vreo Natașa sau vreo Lenă.

* * *

Noi nu mai sintem cei de altă dată.
De vrem, putem să facem chiar minuni !
Da, chiar minuni putem să facem, oameni buni,
Dar lucruri simple încercind — o facem lată !

Putem să dezlipim o stea din cer,
În Cosmos să trimitem o rachetă.
Nici virsta Terrei nu ne e secretă,
Dar mulsul vacii este un mister.

Putem întoarce-un fluviu, dacă vrem.
Pină și munții să-i dăm peste cap ;
Să-ncrucimăm un cactus cu un nap,
Dar griul să îl creștem cu putem.

Intr-un copil cuminte-un pui de drac
Vom preschimba, dacă ni se va cere.
Dar de ne dați bușteanul spre tăiere,
Mare minune să-i venim de hac !

* * *

Sint printre noi ațiția Eduarzi și Isabele,
Plus alte titluri sobre și pentru Ei și Ele,
Parc-ar fi vrut părinții să mire-ntreaga lume
Găsind pentru odrasle-aceste rare nume.

Priveste, ca din pușcă aleargă-un prichindel,
Cu joarda-n mină, strigă bunicul după el :
— Pe unde fugi, copile ? Stăi colea, măi, Richard,
Oprește-n loc, bag sama, mata vrei să te ard !

Mai mult, chiar lingă poartă, pe prispă povestesc
În șoaptă vreo cinci babe și în răstimp glumesc :
— Yvonne, vecino dragă, tu te-ai cam îngrășat !
La cura de slăbire precis ai renunțat !

În sat orice localnic imi este apropiat.
Dar nu e de mirare ? nu este chiar ciudat
Nici un Ivan în satul natal să nu mai fie ?
Mai mult : să nu rămînă în sat nici o Marie ?

Traducere de MARINA ALMĂȘAN

LIRICĂ POLONEZĂ

Ursula Koziol

Vara în profil

În forma plină-a na edelor fructe
se-nchide perime rul clipei
Privighetorile nu mă în reabă nimic
nu pentru că ar ști răspunsurile
dar a trecut anolimpul
întrebărilor

Tadeusz Nowak

Autoportret cordial

Totul este inchipuit în mine :
filozofia oțetului și filozofia fierii.
Dorm alături de mine ca lingă o piatră,
care visează pene pe apă.
Nu am trăit cu mine, nu voi trăi cu mine.
Am trăit și voi trăi împotriva mea,
la oamenii care rămin în interiorul meu
pentru a-și îndrepta noșul de la cravată
și pentru a-și tăia pielilele de la unghii.

Toate cele în mine interzise,
sint interzise și în tine, mamă.
Dar de aici, tristețea nu e mai mică
decît uciderea, prin lovire de trunchiul mărului
a nemaipomenit de mulți cățel nou-născuți.

Dar în interiorul meu îndreptai totul
atît de delicat, cum mă pricep de bine,
chiar fața ta, văzută prin frunze de sparanghel.
Și asta e tot ce-aș vrea să fac,
pentru ca din frunzele de nuc ale ploii
să fii chemat, nu măi puțin duios decît un ciine.

Wit Jaworski

Alergătorii

Prin pădurea aia mergem pe drum prăfuit
Prin lunci de aer ei aleargă după razele soarelui.

Fiecare piatră, fiecare fir de praf e cuvînt amuțit
În fiecare fir de iarbă bate pulsul alergătorului.

Marek Wawrkiewicz

Altcineva

E ca și cum o frunză s-ar îneca în apa toamnei.
Pe piriul memoriei, din marea depărtare
Orele curg. Noi stăm în fața lor —
Executați de timp. Lent, tot mai lent.

Cum să aștepti seara ? Unde să înlînești
amurgul tirziu ?

În memoria ta mă simt ca într-o galerie părăsită.
Fragment de peisaj, mișcînd pe cineva

Chiar azi, înainte de prinz. Cine-și mai amintește —
— Acea trăire bruscă — cel ce-a plecat
Sau lumina care s-a stins ?

Să arzi ca un obiect de lemn. Să te cufunzi ca o frunză
Pe apă. Să te stingi, așa cum lumina se stinge.

Credeam că am trăit cindva —
Dar, văd că altcineva a fost.

Wojciech Kawinski

Erotică

Niciodată nu se întoarce
aceeași verdeață în același colț de grădină.
Nici tu nu te întorci aceeași, chiar dacă stai lingă mine
în miez de noapte
precum o ramură caldă a zilei pierdute.

Traducere din limba polonă de
VALERIU BUTULESCU

A doua oară, Molière...

Îl revăd, surizător încă, alături de un confrate tinăr (Didier van Cauwelaert, autorul piesei *Astromomul*). Clipa îl destăinuie cu o brajii implinți, cum n-a fost toată viața, cu părul complet alb, cum n-a fost toată viața, cu ochii caldiscoditori strînși în același suris, al gurii, ochii încă veseli sub ochelarii rotunzi, cu rame subțiri à la Joyce (cu care, fizic, în primii 30—40 ani de viață, consider că seamăna izbitor). Îl revăd cu o gazetă sul inghesuită sub brațul drept, ascultînd pacient ce-i spune, ce putea să-i spună ?, directoarea teatrului Montparnasse, în 1953, cind se monta *Ciocirlia*. Îl revăd zburlit, încrunțat, participativ alături de doi actori la *Comedia Franceză*, în 1971, cind s-a pus în scenă *Becket*. Acum, azi, nu mai pot decît să regret nespun că n-am văzut piesele sale montate în România (*Întîlnire la Senlis, Invitație la castel ș.a.*). De citit am citit, dar profitabilă lectura dramaturgiei nu-i decît în cazul lui Camus, parțial și în privința unor Sartre, Dürrenmatt, Mrozek... Știam ca tot omul că, pe lingă piese „roz”, a scris și „negre”, drame concepute foarte personal, citeva originare într-o simbolistică mitologică : *Euridice, Antigona, Medea*... Iar farsele lui, cite au fost, relevau mai curînd o viziune amar-sarcastică. Poate si unde autorul lor a refuzat continuu ca scrisul său să ajungă un gadget artistic. De altfel, prin zliare s-au tîtrat diverse etichete, ocazia plecării dramaturgului din această lume pricinuînd embleme precum *eternel sceptique* sau *caractère difficile*. Ce-i drept, un P. Marcabru crede că „Anouilh va fi jucat. Ca și Molière, el este indispensabil actorilor...”. Nu doar acestora, adaug. Academicianul Andre Roussin, prieten cu dispărutul și el însuși dramaturg, observă că „acest mizantrop mereu incomod... putea să se dovedească și cordial, generos...”. J. Chirac îl mîngîie zicîndu-i „acest extraordinar jongleur cu vorbele și situațiile”. Fr. Léotard aminteste că autorul s-a înscris „în tradiția teatrală franceză, aceea a lui Molière și Marivaux”, iar președintele François Mitterrand conchide că „a dispărut un mare scriitor, a cărui operă a marcat teatrul francez”.

Un patetic omagiu ad-hoc comite François Couznet, sub titlul *Roz și negru*, într-o scriitură nervoasă și cu gustul sintezelor om/operă : „El jena. Agasa. Indigna. Țîntea în multe, viza pe mulți : pe cel bogat, pe sărmani, pe cel generos, pe deputați, pe femeile de acțiune, pe escroci, pe actrițele trecute, pe strămoșii iluștri, pe anarhiștii de duzină. Abia de-l găsești un înaltaș. Unul care să ridă de proști și de credulii : marchizi, burghezi snobi, intelectuali ridicoli, Molière. Anouilh era din aceeași familie. Truditor la aceeași pinză, *Bulevardier* — afirmau mofturoșii. *Comercial* — îl numeau răuvoitorii. *Un depășit* — tranșau cunoscătorii. Deloc grav să fii un depășit, dacă te numești Molière sau Anouilh. Și dacă publicul care, cum e știut, pleznește de talent, apreciază că nu-ți lipsește nimic ; și dacă publicul întruna îți umple sălile și ride-n hohote. Sau dacă, brusc, publicul își ține respirația și-si stăpînește greu lacrimile. Atunci, de pildă, cind inima *Alcestei* se rupe, cind *Agnès* se zăpăcește de tot, cind *Tartuffe* se demască. [...] Iată, la sfîrșitul *Antigonei*, acest dialog între Créon și pajul său :

— Tu chiar ești nerăbdător să crești mare ?
— Așa-i, Domnule !
— Ești nebun, copile ! Trebuie să nu-ți dorești niciodată să crești mare.”

Anouilh n-a crescut niciodată. Teatrul său nu-i altceva decît acest mic secret livrat de un pustan unui adult : un copil care se emiționează, se mînunează, e cuprins de minie ori hohotește de ris. Un copil-rege.”

MIRCEA CONSTANTINESCU